

SLAVNOSTNA SEJA DELAVSKEGA SVETA

Razgibana leta razvoja

Poleg svečanosti, ki so bile ob 35-letnici Titovih zavodov Litostroj organizirane po temeljnih organizacijah oziroma v sami delovni organizaciji, je bila v soboto 4. septembra 1982 sklicana tudi slavnostna seja delavskega sveta naše delovne organizacije.

Vabilu na slavnostno sejo delavskega sveta se je v zadovoljstvo vseh Litostrojčanov odzval tudi član sveta federacije in častni član našega kolektiva Franc LESKOŠEK-LUKA, ki so ga udeleženci seje takoj ob prihodu pozdravili z burnim aplavzom.

Sejo je vodil predsednik delavskega sveta Jure Vulkan, ki je v imenu vseh Litostrojčanov še posebno toplo pozdravil tovariša Leskoška in predstavnike družbenopolitičnih organizacij in družbenopolitičnih skupnosti SR Slovenije, mesta Ljubljane, občine Ljubljana-Šiška, ljubljanske vojne oblasti, gospodarskih zbornic, SOZD Združenih podjetij strojegradnje, Krajevne skupnosti Litostroj, delegate delavskega sveta delovne organizacije Litostroj in vse ostale goste. Še poseben pozdrav je bil namenjen tudi pionirjem Litostroja, ki so ta dan skupaj s kolektivom praznovali 35 let ustvarjalnega dela in so ostali kolektivu zvesti od vsega začetka.

Po pozdravnem govoru je predsednik delavskega sveta spomnil prisotne na preroške besede očeta Litostroja tovariša Luke, ki je že pred drugo svetovno vojno prerokoval, da bo v bližnji prihodnosti v Ljubljani zgrajena nova tovarna turbinskih strojev, večja in lepša, toda gradili jo bodo tisti, ki so zaradi likvidacije "Strojnih tovarn" izgubili kruh in streho. To pa so delavci sami. Idejni načrt svojih predvidevanj je Franc Leskošek-Luka napravil sredi kočevskih gozdov med drugo svetovno vojno.

Slavnostni govornik na svečani seji delavskega sveta je bil generalni direktor Titovih zavodov Litostroj Mirko Jančigaj. V uvodnih besedah je orisal 35-letno razvojno pot litostrojskega kolektiva. Še posebej je poudaril, da si je Litostroj ugled doma in v tujini pridobil z lastnim znanjem in lastnimi izkušnjami. Razvoj in uveljavitev sta

bila tako uspešna, da je Litostroj že v letu 1954 pričel uspešno nastopati na tujem trgu, in to s proizvodi lastnih konstrukcij, katerih osnova so bile naše tehnološke rešitve. Lahko bi rekli, da je imel Litostroj ves čas težko razvojno pot. Toda upornost in žilavost zdravega jedra v kolektivu sta omogočili, da so bile težave vedno premagane in da so Titovi zavodi Litostroj dobili novo vizijo nadaljnjega razvoja in uveljavitve.

Vizijo razvoja pa so litostrojski delavci opredelili v samoupravnem sporazumu o investicijskih vlaganjih v letih 1977—1987. S planirano in po sporazumu dogovorjeno investicijsko izgradnjo smo slovesno predali svojemu namenu proizvodne hale v temeljni organizaciji Transportna vozila in naprave ter

Še posebno je bilo svečano na seji delavskega sveta delovne organizacije. Udeležili so se je vsi člani, delegacije TOZD in DS ter letošnji petintridesetletniki. Zlasti smo bili veseli naših gostov — predstavnikov družbenopolitičnih skupnosti SRS, mesta Ljubljane, občine Šiška in Krajevne skupnosti Litostroj (Foto: V. Udovič)

Proizvodnja preoblikovalnih strojev, žal pa je zaradi pomanjkanja finančnih sredstev rekonstrukcija jeklolivarne, ki se je pričela v letu 1981, začasno ustavljena. Prav tako Litostrojčani ne moremo nadaljevati z ostalimi investicijami, kot so: nakup računalnika, izgradnja poslovnih stavbe za delo inštituta za razvoj, raziskave in projektiranje itd. Razlogov za pomanjkanje investicijskih sredstev je več, najpomembnejši pa je ta, da je prišlo do velikega razkoraka med predvidenimi bančnimi in lastnimi sredstvi v škodo Litostroja.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Osrednja osebnost proslave pa je bil gotovo Franc Leskošek-Luka, častni član našega kolektiva, ki je ob tej priliki prejel tudi plaketo. (Foto: V. Udovič)

Več skrbi proizvodnim programom

Želja vsake delovne organizacije je, da ima takšen proizvodni program, ki je iskan na trgu. To pa še zdaleč ni zadosten pogoj in jamstvo, da bo delovna organizacija z zanimivim proizvodnim programom tudi uspešno poslovala, se uveljavila tako na domačem, kakor tudi na tujem trgu ter se tam tudi obdržala. Za to je potrebno izpolniti še druge pogoje, predvsem sodobno tehniško raven in kakovost proizvodov ter konkurenčno ceno in dobavni rok zanje. V razvitem tržnem gospodarstvu je namreč konkurenca očitna prav povsod!

Prav gotovo je navedenim tržnim zakonitostim podrejen tudi Litostroj. Res je imel na začetku svojega obstoja "monopolen" položaj, saj je porušena domovina med obnavljanjem potrebovala vse, kar smo znali narediti. Proizvodni program smo oblikovali na podlagi takratnih potreb, predvsem naše domovine. Tujemu trgu smo nudili le surovine.

In danes, ko je minilo že 35 let obstoja Litostroja? Ugotovimo lahko, da smo v tem času izoblikovali v vseh ozirih dokaj zanimiv proizvodni program. Oprema za hidroelektrarne in črpalne postaje, oprema za preoblikovalno tehniko, industrijska dvigala, oprema za ladjedelništvo, talna vozila in naprave — ves ta proizvodni program vsebuje proizvode, ki jih dandanes potrebujejo vse dežele sveta, od najmanj razvitih do visoko industrializiranih.

Tako izoblikovan proizvodni program je zanimiv tudi zato, ker omogoča optimalno izrabo naše strojne opremljenosti, kakor tudi medsebojno dopolnjevanje v primerih občasnega izpada naročil katerega od proizvodov.

Zato je tako izoblikovan proizvodni program Litostroja na prvi pogled dokaj raznolik, vendar lahko trdimo, da ne preveč. Kajti konkurenca nas sili, da vedno znova osvajamo tehniško vedno zahtevnejše proizvode, čeprav istega imena. Ta proces pa ni nikdar končan in vedno znova se bodo rojevali novi proizvajalci, ki bodo delali po "našem" proizvodnem programu — postajali bodo "naši" konkurenti.

Ali mar mi to želimo? Vsekakor ne! Toda tržne zakonitosti so neizprosne, tako doma, še bolj pa na tujem trgu. Spomnimo se naše razvojne poti. Kako težki so prvi koraki pri osvajanju novega proizvoda, še bolj pa pri uveljavljanju na trgu. Lahko trdimo, da smo v preteklosti dosegli lepe uspehe. Svet ve za ime Litostroj in pozna naše proizvode.

In ravno zaradi tega je Litostroj v poslovnem svetu pod stalnim kritičnim pogledom. Poslovni partnerji dokaj hitro zaznajo vse spremembe pri nas v dobrem in slabem pomenu.

Trenutno stanje v svetovnem gospodarstvu je težko in tudi jugoslovansko gospodarstvo se temu ni moglo izogniti. Zato si vsi proizvodni sistemi prizadevajo, da se obdržijo s svojim proizvodnim programom. Kajti za opuščeno proizvodnjo nekega izdelka običajno ni povratka! V nič gredo tudi vse bogate izkušnje, ki jih ne moremo vedno prenesti na drug proizvod.

Vse te misli moramo vedno imeti pred seboj tudi Litostrojčani, ko obravnavamo svoj proizvodni program.

Poskrbeti moramo, da je po strukturi proizvodov odgovarjajoče sestavljen, tako da smo z našim proizvodnim programom ves čas navzoči na trgu. Istočasno pa moramo storiti vse, da se pri realizaciji naročil obnašamo poslovno.

Če govorimo odkrito, so v Litostroju osrednji problem dobavni roki. Za domačo rabo vedno najdemo opravičljiv odgovor, ki pa kupce nikoli ne zadovolji. S kasnitvijo povzročamo kupcu veliko škodo, ki mu je nobena pogodbeni kazen ne more nadoknaditi. Veliko škodo pa povzročamo tudi sami, saj je dolgotrajna proizvodnja vedno dražja. Še hujša škoda pa je moralna in poslovna. Sicer ne moremo trditi, da so za Litostroj zamude splošno pravilo, res pa je, da jih je veliko preveč.

Iz te ugotovitve pa že sledi osrednja naloga za organizatorje, planerje, koordinatorje in realizatorje v Litostroju: kako realizirati vsa naročila v pogodbenih rokih.

Pri reševanju te naloge se bomo srečali s problematiko naše sedanje organiziranosti Litostroja, s problematiko, ki jo vsebuje realizacija skupnega proizvoda ter s poslovno politiko, ki jo vodimo po vrstah proizvodov (blagovnih skupinah). Na vsak način moramo najti najboljšo rešitev, tisto in takšno, ki bo nudila najbolj ugodne poslovne rezultate temeljnih organizacij, ki bo uveljavila naše proizvode na domačem in tujem trgu, uveljavila celoten proizvodni program Litostroja in njegovo ime ter tako zagotovila tudi njegovo sedanjo in bodočo uspešnost in stabilnost. Zato posvečajmo nenehno skrb izpolnitvi vseh posameznih nalog v sklopu proizvodnega procesa, ki pa morajo biti organizirane, ustrezajoče in usmerjene proti istemu cilju:

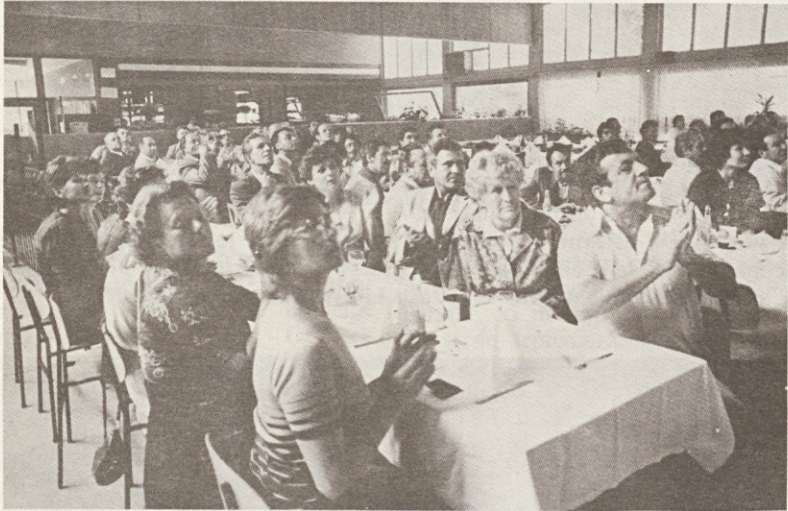
k pravočasni realizaciji posameznih nalog, k pravočasni realizaciji posameznih naročil, k realizaciji posameznih programov blagovnih skupin, kakor tudi in predvsem k realizaciji celotnega proizvodnega programa.

Ob 35-letnici naše delovne organizacije so nam čestitali:

- Andrej Marinc, predsednik CK ZKS
- dr. Marjan Rožič,
- delavci hidroelektrarne Vavraždin,
- delavci delovne organizacije PAP iz Ljubljane
- družbenopolitične organizacije in samoupravni organi krajevne skupnosti Litostroj in drugi

Na svečani seji je govoril generalni direktor Mirko Jančigaj (Foto: V. Udovič)

Razgibana leta razvoja

(Nadaljevanje s 1. strani)

Generalni direktor je nadalje spregovoril tudi o težavah rentabilnosti.

Dejal je: "Da bi bila situacija še težja, rentabilnost poslovanja v zadnjih dveh letih pada, in to predvsem zaradi premajhnega obsega poslovanja. Nezadovoljivi obseg proizvodnje je posledica pomanjkanja uvoznega materiala. Pomanjkanje uvoznega materiala pa ni le posledica splošnih težav, ki pestijo celotno jugoslovansko gospodarstvo, temveč se pojavlja tudi oče, da smo se v Litostroju do izvoza, predvsem konvertibilnega, obnašali premalo agresivno. Iz podatkov lahko ugotovimo, da smo v preteklosti, in to kmalu po prvih izvoznih uspehih v letu 1954, posebej pa v letih 1961 do 1980, izvažali od 30 do 50% proizvodnje, od tega več kot polovico na konvertibilni trg, predvsem v dežele v razvoju. Pričakovali bi, da bo delež izvoza tudi za srednjeročno obdobje 1981 do 1985 ostal v približno enakem razmerju. V planskih dokumentih pa smo predvideli, da bo delež izvoza v celotnem prihodku v letu 1985 samo 11% in da bo delež uvoza 1,8%. Rezultati iz leta 1981 so že potrdili, da je potreben delež uvoza med 5 in 7-odstotno realizacijo in ker je večina uvoza s konvertibilnega trga, bi moral biti izvoz na konvertibilno področje pri pravici razpolaganja s 24% priliva 28% realizacije. Ob analizah rezultatov poslovanja za leto 1981 smo takoj ustrezno reagirali in se dogovorili, da moramo delež izvoza ponovno dvigniti na nivo, kot je bil. Naloge, ki izhajajo iz takega zaključka, so izredno zahtevne in težke. Zaradi zahtevnosti smo že sredi največjih razprav o planu za leto 1983. Hkrati pripravljamo tudi spremembe srednjeročnega plana. Osnovne spremembe se nanašajo na povečanje izvoza na konvertibilno tržišče. Za leto 1983 je predviden konvertibilni izvoz v obsegu 21% realizacije

in na klirinško tržišče 24%, torej skupaj 45% realizacije. Že v naslednjem letu se bo moral konvertibilni izvoz dvigniti na 28% realizacije. Pri vzdrževanju deleža uvoza med 5 in 7-odstotno realizacijo bi bile osnovne potrebe po uvozu pokrite."

Tovariš Jančigaj je govoril tudi o možnostih plasmaja opreme za hidroelektrarne, pri čemer je ponovno poudaril, da naš plasma temelji na sposobnosti nudenja opreme, katere izvor so lastne tehnične in tehnološke rešitve. Pri izdelavi opreme za hidroelektrarne smo trenutno omejeni s proizvodnimi možnostmi. Te naj bi pridobili z realizacijo programa vlaganja v opremo za težko strojogradnjo kot nadaljevanje prve faze vlaganj v rekonstrukcijo jeklolivarne, kar bi omogočilo realizacijo vseh ugotovljenih možnosti prodora na konvertibilno tržišče. Hkrati nam bi omogočilo, da bi tudi največje in najzahtevnejše stroje prodali na domačem tržišču, predvsem za HE na Drini. Ob tem je generalni direktor poudaril, da sta se v letošnjem letu zavrtili dve turbini na Neretvi (Grabovica), ki sta v celoti naši. Pri delovanju omenjenih dveh turbin ni težav. S stroji na sosednji hidroelektrarni, ki so jih dobavili tudi proizvajalci, pa so težave. Potrditev kvalitete naših turbin bo podpis pogodbe za nove turbine za HE Mostar, ki jo bomo podpisali v letošnjem letu.

Slavnostni govornik je zaključil z naslednjimi mislimi:

"Zaradi tega je neprekinjeno dograjevanje razvojne usmeritve naloga, ki je ne smemo niti za trenutek zanemariti. Ocenili smo, da je razvoj velikih obdelovalnih centrov logično nadaljevanje razvoja s stališča tehnično tehnološke zahtevnosti, organizacijske sposobnosti in neposrednega vpliva na razvoj obstoječih tehnoloških postopkov. Zaradi take ocene in programske opredelitve v okviru ZPS, da je

ZPS nosilec razvoja obdelovalnih centrov, je za velike obdelovalne centre prevzel razvojno obveznost Litostroj.

Vsebinsko dopolnjevanje kateregakoli programa v konceptu Litostroja vedno bolj zahteva razvijanje sposobnosti največjega možnega sodelovanja z drugimi proizvodnimi partnerji.

Zaradi že uveljavljenega principa udeležbe tozdev v skupnem proizvodu ocenjujemo, da princip razširitve udeležencev v skupnem prihodku ne sme delati nobenih težav. To pa pomeni, da bo v bližnji prihodnosti omogočena prva skupna realizacija Litostroja in Iskre v skupnem proizvodu.

Posebno poglavje sodelovanja pa predstavlja sodelovanje na področju oskrbe z repromaterialom domačega izvora, za katerega moramo plačevati devizno participacijo. Največji in najpomembnejši partner pri oskrbi z repromaterialom so slovenske železarne. Do začetka letošnjega leta smo bili v Litostroju prepričani, da so dogovori in stališča, da v notranjem prometu ni potrebno plačevati devizne participacije, zadovoljiva rešitev in tega problema nismo niti posebej obravnavali. Ko smo iz meseca v mesec prihajali v vedno težjo situacijo, in ker so se dobave vseh treh slovenskih železarn zmanjševale, smo izdelali posebno oceno nastale situacije. Ocenili smo, da železarne potrebujejo devize, da jih nimajo v zadovoljivi meri in če hočemo od njih dobiti repromaterial, bomo morali plačati devizno participacijo. Ob planih povečanega izvoza je torej prisotna tudi potreba, da moramo zagotoviti konvertibilne devize tudi za participacijo. Ob tem se vedno pogosteje pojavlja zahteva, da bi se morali slovenski potrošniki proizvodov črne metalurgije čim preje usmeriti v konvertibilni izvoz v tolikšni meri, da bi poleg lastnih potreb pokrili tudi uvozne potrebe slovenskih železarn po konvertibilnem izvozu. V tem primeru bi omogočili normalno proizvodnjo železarnam, normalno oskrbo z repromateriali iz njihove proizvodnje ali iz izmenjave z drugimi železarnami ali celo s tujino. S takega stališča ocenjujoč je devizna participacija čvrst in stabilen element, ki bi povezoval proizvajalce proizvodov črne metalurgije in potrošnike. Če pa bi morali tudi v ta namen združevati devize in bi se železarne napajale iz skupnega fonda, potem bi zopet lahko proizvodni program narekemale železarne same. Problematika, ki se pojavlja pri oskrbi z repromateriali, opozarja, da mora biti Litostroj devizno aktiven tudi za to vrsto pokrivanja in da mora biti sposoben voditi politiko do slovenskih železarn, kar se mora odvijati v okviru sozda ZPS, katerega soustanovitelj je tudi Litostroj. Litostroj bo moral skupaj z ostalimi članicami sozda postati aktivnejši v oblikovanju in izvajanju poslovne politike sozda ZPS v slovenskem, jugoslovanskem in svetovnem prostoru.

Realizacija osnovnih nalog, ki so za razliko od nekaterih organizacij združenega dela omejene samo na izkoriščevanje dobro zasnovanega proizvodnega in prodajnega programa, bo zagotovila tudi zadovoljiv dohodek. Dohodek mora biti tako velik, da bomo izpolnili tudi osnovne obveze, ki smo jih sprejeli za izboljšanje počitniškega doma v Fiesi, naše restavracije s kuhinjo in za izgradnjo telovadnice v Izobraževalnem centru Litostroj.

Videti je hotel jeklolivarno

Kar precej časopisne strani bi porabili, če bi hoteli naštet vse obiske Franca Leskoška-Luke v Titovih zavodih Litostroj. Vendar pa je za vse njegove ogleds našega kolektiva značilno, da se je vedno znova ustavljal ob strojih, izdelkih in objektih, ki jih je sicer že videl. Litostrojski oče — tovariš Luka je izkoristil priložnost za ogled naše tovarne tudi po svečani seji delavskega sveta naše delovne organizacije.

Ob rojstnem dnevu naše domovine smo v Litostroju 1979. leta ob navzočnosti tovariša Luke svečano predali svojemu namenu proizvodno halo Transportnih vozil in naprav. Istega dne pa se je v Litostroju zgodil še en pomemben dogodek. Tovariš Luka je položil temeljni kamen za rekonstrukcijo jeklolivarne. Danes, po še ne polnih treh letih, je hotel tovariš Luka videti, kaj so Litostrojski naredili ob tem temeljnem kamnu. Že ob začetku rekonstrukcije jeklolivarne, to je bilo leta 1981, je tovariš Leskošek slišal, da se je investicija uspešno začela in da stoji ob temeljnem kamnu velika proizvodna hala, v kateri bodo Litostrojski kalili jeklo. Žal potek investicije ni tekel tako, kot smo želeli.

Zaradi vsesplošnih zaostrenih gospodarskih razmer je investicija začasno ustavljena. Toda to ne pomeni, da ne bo dokončana. Ko je naš gost videl zgradbo, je dejal, da je narejenega celo več, kot je pričakoval. Vsem nam je svetoval, da premagamo gospodarske težave. Zmaga pa bo naša tedaj, če bomo vsi zbrano in enotno uresničevali gospodarski načrt. Uresničitev gospodarskega plana je porok za lepši jutri.

Litostrojskega častnega člana tovariša Luko pa so zanimali še ostali gospodarski objekti. Ponovno si je z zanimanjem ogledal proizvodno halo transportnih vozil in naprav, in se zanimal predvsem za strojni park.

Ob koncu obiska je ponovno izrazil zadovoljstvo nad litostrojskimi delavci. Dejal je, da se je ponovno prepričal, da se v naši tovarni ne kali le jeklo, temveč se kali tudi zdrava samoupravljalna zavest, skozi katero dosegamo poslovne uspehe. Vsem delavcem Litostroja želi veliko osebnega zadovoljstva in veliko poslovnih uspehov.

S. Mrkun

"Z žarom in radostjo jeklo smo kovali ..."

Skoraj štiristo letošnjih jubilarov je bilo deležno posebne pozornosti ob 35-letnici. Mnogi vestni in marljivi delavci pa so dobili še posebna priznanja temeljnih organizacij. Jubilate tozda Obdelava smo ujeli že na poti na proslavo (Foto: E. L.)

Te dogovore omenjam zaradi tega, da dokažemo, kako smo se sposobni odkrito pogovarjati tudi o temah, kjer nam ne gre povsem v skladu s pričakovanji in obljubami in ker obveze za te namene izkoriščamo tudi kot stimulativen faktor, da čimpreje pričnemo ustvarjati tak dohodek, da bomo lahko sofinancirali razvoj proizvodnih zmogljivosti in izgradnjo družbenega standarda.

Drage tovarišice in tovariši, kljub težavam, v katerih se nahajamo, lahko zaključim z ugotovitvijo, da

je današnji slavljenec Litostroj le vedno mlajši in vedno bolj aktualen in da bomo delavci Litostroja zagotovili, da bo tudi vedno novejši," je zaključil slavnostni govor generalni direktor Mirko Jančigaj.

Ob 35-letnici delovne organizacije Titovi zavodi Litostroj je bilo na komisiji za pohvale in odlikovanja ter na konferenci osnovnih organizacij sindikata sklenjeno, da se ob tem jubileju podelijo jubilejna priznanja. Predlogi za podelitev jubilejnih priznanj so bili izdelani na osnovi kriterijev, meril in pravnih (Nadaljevanje na 3. strani)

Dan litostroječanov

Prosojna meglica, skozi katero so prodirali sončni žarki v sobotnem jutru, se je kot tančica ovila okoli Litostroja. 4. september je bil sicer dan, enak drugim, pa vendar za Litostroječane v mnogočem drugačen. Tega dne smo praznovali 35-letnico naše delovne organizacije. Bolj ali manj se vsi čutimo povezane s kolektivom, zato vedno znova želimo ta dan še posebej lepo obeležiti. Na ta dan se radi spominjamo vseh delovnih zmag, ki jih v preteklih letih ni bilo malo, ob tem pa pomislimo tudi na neuspehe. Je že tako, da je v življenju vsakega po nekaj.

Litostroječani smo se v sončnem dopoldnevu zbrali pred spomenikom samoupravljanja. Lep mimo-hod so ob spremljavi litostrojskega pihalnega orkestra pripravile ljubljanske mažoretke, ki so predstavljale s svojimi rdečimi krilci, belimi

bluzicami in škorenjski pravo osvežitve. Škoda je le, da tega ni videlo več Litostroječanov!

Slavnostni govornik na proslavi je bil generalni direktor Litostroja Mirko Jančigaj, dipl. inž., ki je v svojem govoru med drugim dejal:

"Ob današnjem prazniku Titovih zavodov Litostroj sem izredno počaščen, da imam dolžnost spregovoriti tu pred vami in pred spomenikom našemu samoupravljanju. Čast in zadovoljstvo izhajata iz spoštovanja, ki ga človek ima, ko se sreča z vami, z vašim delom, ki je prisotno povsod, doma in v svetu. Ime Titovi zavodi Litostroj je preko takšnega dela znano po vsem svetu kot ime priznane in kvalitetne firme.

Da si je Litostroj v tako kratkem času pridobil svoje ime na trgu strojev in opreme, je zasluga vseh, ki so delali in delajo v naši delovni organizaciji. Pomembno je, da se vedno bolj zavedamo, kako je v naših izdelkih vedno prisotno delo raziskovalca, projektanta, tehnologa, knjigovodje, finančnikov, modelarjev, livarjev, delavcev ob strojih, vzornikov viličarjev, upraviteljev dvigal, obratovodij, montažerjev, mizarjev v opremi, odpremnikov, montažerjev na zunanji montaži in naših prodajalcev.

Nastop ljubljanskih mažoretk je bilo nekaj, kar v Litostroju še nismo videli. Bila je res paša za oči. Škoda le, da je bilo v začetku tako malo gledalcev. (Foto: E. L.)

izhoda iz težav Litostroječani sami. Iz tega izhaja tudi ugotovitev, da se to potrjuje tudi danes. Če si sami ne bomo znali pomagati, nam ne more pomagati nihče."

Po slavnostnem govoru našega generalnega direktorja je sledil krajši kulturni program, v katerem so sodelovali pihalni orkester, litostrojski mešani pevski zbor in operni pevec Franc Javornik. Tako kot je postalo že v navadi, je bila tudi tokrat povezovalka programa Litostrojska Vesna Tomc-Lamut.

Proslava ob 35. obletnici našega podjetja je bila dobro pripravljena in izvedena. Zato je prav, da se

tudi na tem mestu zahvalimo vsem organizatorjem proslave. Prav tako velja pohvala in zahvala tudi vsem nastopajočim

Škoda je le, ker uspešnega nastopa vseh nastopajočih ni videlo več Litostroječanov, čeprav je bila proslava namenjena prav njim. Zato se vprašajmo, kje je naša zavest, da so kljub delovni soboti nekateri Litostroječani že zjutraj odšli iz delovne organizacije. Veliko govorimo o disciplini. Tudi to je disciplina, da s svojo prisotnostjo proslavimo obletnico Litostroja, na katerega smo ponosni.

S. Mrkun

Na proslavi je prisotnim najprej govoril generalni direktor tovarne, obenem je vsem delavcem čestital ob obletnici. (Foto: B. Jereb)

Razgibana leta razvoja

(Nadaljevanje z 2. strani)

vil, ki jih je sprejela konferenca osnovnih organizacij sindikata Litostroj.

Jubilejna priznanja sta izročila predsednik delavskega sveta delovne organizacije Titovi zavodi Litostroj Jurij Vulkan in generalni direktor naše delovne organizacije Mirko Jančigaj in sicer: **častnemu članu našega kolektiva Francu Leskošku-Luki** za pobudo o izgradnji Litostroja in ker nas vse od začetka spremlja in spodbuja ob pomembnih vzponih proizvodnje po količini, vrednosti in vključevanju lastnega znanja. Tovariš Luka je vzdal tudi temeljni kamen za novo jeklolivarno, s katero je zasnovana tudi bodoča težka obdelava z računalniško krmiljenimi stroji. S to investicijo naj bi se Litostroj uvrstil med tehnološko najmodnejše opremljene združene proizvajalce strojne opreme.

Prav tako je jubilejno priznanje prejel **častni član našega kolektiva Marko Kržišnik**, ki je enajst let na najodgovornejšem mestu delovne organizacije ubrano povezoval odločitve zborov delavcev in samoupravnih organov z idejami svojih sodelavcev ter uspešno uresničeval troje srednjeročnih načrtov. Marko Kržišnik je z osebnim zgledom razumnega in prodornega človeka poln optimizma usmerjal akcije, ki so bistveno prispevale k izgradnji in uveljavitvi Litostroja.

Poleg omenjenih dveh častnih članov naše delovne organizacije pa so za svojo prizadevnost na različ-

nih področjih, prejeli jubilejna priznanja še naslednji naši sodelavci:

Franc BOŽIČ	MONT
Slavica BRINOVEC	ICL
IVICA BRAJAK	IVET
Bernard DOLENC	PZO
Lovro ERŽEN	PPO
Matija FILEŠ	PUM
Ante GRIGILO	MONT
Miroslav JAGER	PUM
Janez JERMAN	PUM
Darinko KOLBL	SSP
Rajko KOPAČ	PTS
Karl KOROČEC	SSP
Ana KOŠTRUN	ZSE
Uroš KOS	IRRP
Nežka KOSI	IRRP
Zvonimir KOVAČIČ	IRRP
Pavel KRAJNIK	MONT
Ernest KRISTAN	MONT
Stane KUŠTRIN	OB
Anton LOVŠE	PUM
Marija MERKLIN	IRRP
Previslav MIJATOVIČ	NAB
Zdenka MOJŠKERC	PFSR
Stane MUCHER	OB
Ivan PAVŠELJ	PROD
Rudi PERUŠEK	IVET
Franc PIRNAT	PUM
Nada PIVK	PUM
Franc ROGELJ	MONT
Olga RUPNIK	TVN
Branko SERŠEN	OB
Herman STRLE	OB
Milan Šibelja	PZO
Ana ŠKERJANEC	ZSE
Matija ŠKOFLEK	OB
Marjan ŠPENDE	PUM
Jernej TURK	PZO
Peter VOGRIČ	PPO
Peter VOLK	OB
Jože ZORJAN	OB
Anton ZUPANČIČ	IVET

Na svečani seji delavskega sveta so delegati sprejeli sklep, da se za uspešno sodelovanje podeli jubilejna priznanja tudi naslednjim delovnim organizacijam:

BEOGRADSKI VODOVOD IN KANALIZACIJA — BEOGRAD
ELEKTROPRIVREDA — ZAGREB
ELEKTROPROJEKT — LJUBLJANA
ELEKTROPROJEKT — ZAGREB
ELEKTROTEHNA — LJUBLJANA
FAKULTETA ZA STROJNIŠTVO — LJUBLJANA
HIDROGRADNJA — SARAJEVO
INSTITUT ZA TURBINSKE STROJE — LJUBLJANA
INSTITUT ZA VARILSTVO SRS — LJUBLJANA
INTEREXPORT — RO SPOLJNA TRGOVINA — BEOGRAD
JADRANBROD — ZAGREB
JEKLOTEHNA — MARIBOR
JUGOBANKA — TEMELJNA BANKA — LJUBLJANA
JUGOTURBINA — TRGOVINA INŽENIRING — KARLOVAC
LJUBLJANSKA BANKA — GO-SPODARSKA BANKA — LJUBLJANA
MERKUR — KRANJ
METALKA — LJUBLJANA
MINEL — OUR FABRIKA KOTLOVA — BEOGRAD
SLOVENIJA CESTE — LJUBLJANA
SLOVENSKE ŽELEZARNE — LJUBLJANA
STROJAR — ZAGREB

Mešani pevski zbor in sindikalni pihalni orkester Litostroj sta skupaj in tudi vsak zase izvedla nekaj točk prijetnega programa (Foto: B. Jereb)

Vam, ki ste šli domov pred proslavo, je lahko žal. Mi smo pa nalašč zato prišli sem in vseč nam je bilo (Foto: E. L.)

TAM — ZDRUŽENA INDUSTRIJA VOZIL — MARIBOR
TEHNOIMPEX — LJUBLJANA
TVORNICA ELEKTRODA I FEROLEGURA — ŠIBENIK
ZDRUŽENA ELEKTROGOSPODARSKA PODJETJA SR SLOVENIJE — MARIBOR

Svečana seja delavskega sveta je bila zaključena z zahvalo kolektivu za podeljena priznanja, ki jo je v imenu vseh odlikovancev izrekel tovariš Ivan PAVŠELJ.

Vsem, ki so prejeli jubilejna priznanja, še enkrat iskrene čestitke.

S. Mrkun

Presenečeni obiskovalci

Postalo je že navada, da Litostrojčani ob obletnicah ustanovitve delovne organizacije in ob obletnicah samoupravljanja organiziramo ogled tovarne za svoje, prijatelje oziroma za vse tiste, ki jih zanima, kaj se dela v velikani slovenske industrije.

Tako je bilo tudi letos v septembru, ko smo praznovali 35-letnico razvoja Titovih zavodov Litostroj. Preko internih in zunanjih sredstev obveščanja smo obvestili vse, ki jih listostrojska proizvodnja zanima, da si jo lahko ogledajo 5. septembra. Odziv na povabila, katera so posredovali med drugim tudi sami litostrojčani, je bil neverjetno velik.

Ves čas ogleda so skozi glavni vhod hodile večje in manjše skupine obiskovalcev, med katerimi je bilo mnogo takih, ki so prvič zakorakali na litostrojsko tla, prav tako veliko pa tudi tistih, ki so si Litostroj že ogledali enkrat, dvakrat, trikrat in večkrat. Prav za te obiskovalce je značilno, da so ponosni

na velikana slovenske strojne industrije, ponosni so, da so naši očetje skoraj z golimi rokami pred 35 leti zgradili prve objekte današnjega Litostroja.

Med nedeljskimi obiskovalci sem poiskala štiri sogovornike in sicer: Marjana Igliča, Franca Bučarja, Marka Krmavnerja, ki je učenec IC in Iskrin štipendist, ter Ano Cesar. Vsem sem postavila isto vprašanje in sicer, kakšen vtis je nanje naredil Litostroj. Od vseh sem dobila enak odgovor. Enotni so si bili v mnenju, da je slovenska strojna industrija lahko ponosna na litostrojkega velikana. Vsi so bili mnenja, da tudi druge strojne

tovarne izdelujejo najrazličnejše stroje, vendar pa ne takšne, kot mi. Presenečeni so bili nad samim obsegom našega podjetja. Vedeli so sicer, da je to veliko podjetje, da pa je tako veliko, si niso predstavljali. Izjema med sogovorniki je bil Marjan Iglič, ki Litostroj pozna kot "svoj žep", kot je sam dejal. Ker je bil takoj po vojni varnostni spremljevalec našega Tita, je imel priliko, da je videl leta 1947, kako je priteklo prvo staljeno železo. Po tistem je bil še mnogokrat v Litostroju. Ponosen je, da se je Litostroj uspešno razvijal, k čemur so največ prispevali delavci sami.

Poleg tega pa velja tudi priznati očetu Litostroja tovarišu Francu Leskošku-Luki in nekdanjemu direktorju Marku Kržišniku, pod čigar vodstvom je bilo dokončanih največ investicij.

Marko Krmavner, učenec drugega letnika v našem Izobraževalnem centru, se bo po zaključnem šolanju zaposlil v Iskri, vendar pa si je z zanimanjem ogledal litostrojke proizvodni program. Začuden je bil nad zanimivimi proizvodi, ki jih izdelujemo v livarni. Prav ti proizvodi so na njega naredili poseben vtis, vendar pa je takoj povedal, da v livarni ne bi nikoli delal, zaradi izredno težkih delovnih pogojev. Kljub svoji mladosti in neizkušeni je opazil težavnost delovnih razmer, v katerih naši livarji ulivajo izdelke, montirane domala po cellem svetu.

Večina našega moškega spola je prepričana, da se ženske ne spoznajo na stroje in se zanje tudi ne zanimajo, vendar me je Ana Cesar prepričala v nasprotno. Z velikim zanimanjem je poslušala razlago o strojnem parku in o proizvodih, ki jih naši delavci izdelujejo. O litostrojkih strojih in turbinah je že slišala, vendar je povedala, da njena domišljija ni segala v tako velikost in širino, ki je značilna za Litostroj. Prepričala se je, da je delo v Litostroju ne samo izredno težko, marveč tudi izredno odgovorno.

Verjetno so podobne, če ne celo enake, vtise o Litostroju dobili tudi ostali obiskovalci. Kaj naj rečemo mi k temu? Morda le to, da naše besede, kot so: veččin boljše delajmo itd. ne smejo postati neuresničena parola, temveč morajo postati naša dejanja. To pa je porok, da bodo naši obiskovalci ob naslednjem ogledu Litostroja zopet pohvalno govorili o marljivih litostrojkih delavcih.

S. Mrkun

POPRAVEK

V avgustovski številki našega časopisa nam je nekoliko pomagal "novinarski škrt". Na četrti in peti strani smo pod naslovom "Živimo s tovarno" objavili prispevek novinark Marijane Meglič, v katerem je predstavila nekatere naše letošnje jubilate.

Kot prvega je na četrti strani predstavila petintridesetletnika tovariša Alojza Menceja. Narobe je to, ker je v prvem stavku zapisala, da je najstarejši po stažu med petintridesetletniki v Litostroju. Tovariš Mencej se je v Litostroju zaposlil 1. avgusta 1947, medtem, ko so se že leta 1946 v nastajajočem Litostroju zaposlili nekateri naši najstarejši Litostrojčani.

Tovarišu Menceju, bralcem, še posebno pa najstarejšim delavcem po stažu v Litostroju, se opravičujemo za napako, hkrati se jim zahvaljujemo, da so nas nanjo ljubeznivo opozorili.

Odgovorni urednik

S svečane seje delavskega sveta DS SSP. V soboto, 4. septembra so se sestali delavski sveti vseh TOZD in DS na svečanih sejah, kjer so letošnjim jubilentom podelili priznanja in nagrade.

Slavnostne seje delavskih svetov TOZD in DS

Rojstni dan Litostroja je 1. september, vendar pa smo se Litostrojčani odločili, da ta praznik slavimo prvo soboto v mesecu septembru. Ta dan pa je še poseben praznik vseh tistih, ki so v Litostroju neprekinjeno 10, 15, 20, 25, 30 in v letošnjem letu prvič tudi 35 let. skratka — na ta dan še posebno slavijo naši jubilanti.

V njihovo počastitev so bile sklicane svečane seje delavskih svetov temeljnih organizacij in delovnih skupnosti. Letos je bila počastitev na sejah zelo skromna, vendar to ni vplivalo na pomembnost teh sej, kajti ničesar ni tako velikega, ki bi lahko zakrilo življenjsko delo, ustvarjalnost in moč, predvsem graditeljev Litostroja. To so 35-letniki, litostrojki pionirji. Prav njim je bila na svečanih sejah izrečena še posebna zahvala za njihovo takorekoč življenjsko delo. Njihova zasluga je, da daje danes Litostroj kruh že 4200 delavcem. Pionirji Litostroja so pustili v naši tovarni svojo mladost, svoj elan in ustvarjalnost, mnogi tudi svoje zdravje. Zato še enkrat: Hvala vam, pionirji!

Prav tako velja vsem, ki so praznovali 10, 15, 20, 25 in 30 let dela v našem Litostroju, zahvala za njihovo zvestobo. Tudi ti so delili z nami dobro in slabo.

Res je, da so se jubilanti spominjali predvsem prehojene poti, vendar pa se niso pozabili zazreti tudi v bodočnost. Prepričani so, da so trenutne težave le prehodne spremljevalke v naš jutri. Sprejeti jih je potrebno kot opomin za malodušje, lagodnost, premajhno borbenost, prepočasno prebujanje samoupravljalске zavesti in zaupanja.

Na seji delavskega sveta delovne skupnosti Službe skupnega pomena se je jubilentom v imenu vseh sodelavcev zahvalil tovariš Alfred Tomažič in med drugim dejal: "Izvirnosti odločitev, ki je naša lastnost, moramo pridružiti posluš za hotenja prihajajočih generacij, ki hočejo v bodoče tostran Karavank dobro zaslužiti za pošteno opravljeno delo, ki hočejo razvijati svoje sposobnosti ob nadaljnjem razvoju Titovih zavodov Litostroj, kar pa bo možno le, če bo sleherna delovna enota uspešno gospodarila."

Podobno je bilo na vseh sejah, ki so bile 4. septembra v Litostroju.

S. Mrkun

ŠE O PETINTRIDESETLETNIKI

Ko smo v naši kadrovske evidenci pregledovali zarumenele kartončke naših najstarejših sodelavcev letošnjih in sploh prvih petintridesetletnikov, smo dobili nekaj zanimivih podatkov. Ugotovili smo, da je najstarejši med še zaposlenimi po stažu v Litostroju tovariš ing. Boris Tertnik, ki se je v Litostroju zaposlil že 22. julija 1946. Vendar moramo zapisati tudi to, da je tovariš Tertnik zaradi služenja vojaškega roka od 17. oktobra 1947 do 2. januarja 1948 prekinil delo v Litostroju. Ker pa je bolj poudarjena zadnja neprekinjena zaposlitev, se večkrat zgodi, da pri ugotavljanju staža v Litostroju ne upoštevamo prvih datumov zaposlitve. Za jubilejne nagrade in priznanja se namreč po naših dogovorih šteje v litostrojki staž tudi čas, ki ga naši sodelavci prebijejo v JLA, če se takoj po vrnitvi iz JLA zaposlijo v Litostroju. Tako je nastala tudi napaka, ki smo jo storili v prispevku "Živimo s tovarno" v avgustovski številki časopisa.

Trije veterani petintridesetletniki na svečani seji delavskega sveta SSP. Najbrž je zgolj zanimiva slučajnost, da smo ob našem 35-letnem jubileju našli natanko 35 petintridesetletnikov. Tu pred vami so z leve proti desni Anton Smolej, ing. Martin Einhauser in najstarejši Litostrojčan po stažu v Litostroju ing. Boris Tertnik. Vsem petintridesetletnikom ob jubileju še enkrat iskreno čestitamo!

Veselo snidenje. Že upokojeni veteran Černoša v živahnem pogovoru z bivšimi sodelavci.

Pohodna enota "Franc Leskošek-Luka" je pred svojim odhodom počastila našo proslavo (Foto: E. L.)

MLADINSKA POHODNA ENOTA, FRANC LESKOŠEK-LUKA

Mladinska pohodna enota "Franc Leskošek-Luka", deluje že vrsto let. Njena dejavnost je predvsem ohranjanje revolucionarnih tradicij NOB. V zvezi s tem koordinacijski svez ZSMS vsako leto organizira tradicionalni pohod po poteh partizanskih enot. Ob ostalih svečanostih v Ljubljani pa se MPE "Franc Leskošek-Luka" udeležuje tudi proslav in ostalih manifestacij. V pohodno enoto so vključeni mladinci in mladinke naše delovne organizacije. Naš cilj ni, da ohranjamo revolucionarne tradicije tako, da smo le prisotni na proslavi, ampak da se udeležimo pohoda in s tem poskušamo mlade čim bolj seznaniti z dogodki NOB in revolucije. Na ta način tudi osveščamo mlade da nadaljujejo revolucionarno tradicijo predhodnih generacij mladih ljudi.

Letos je MPE "Franc Leskošek-Luka" sodelovala na proslavi 35-letnice Titovih zavodov Litostroj, ter s svojo prisotnostjo poveljčala proslavo.

MPE "Franc Leskošek-Luka" se je tudi udeležila pohoda po poteh AVNOJ. Člani pohodne enote so obiskali znana mesta iz revolucionarne zgodovine tega slavlja, ter si obenem ogledali tudi naravne lepote na tem področju Jugoslavije. Pohod je trajal tri dni in pohodniki so si v tem času z zanimanjem ogledali Bihač, Drvar, Jajce, Banjaluko, Kozaro, Jasenovac.

Želja vseh mladih je, da se dejavnost MPE nadaljuje in razširi, obenem pa da se mladina izobražuje ob pomnikih iz NOB.

D. Jovanović

Kako daleč je plan za leto 1983

Pri obravnavi zaključnega računa DO Litostroj za leto 1981 so bili sprejeti sklepi, da bomo ob seznanjanju s polletnimi rezultati poslovanja obravnavali prvi osnutek projekcije plana za leto 1983. V skladu s temi zaključki so delavci službe POAE po ustaljeni metodi pripravili osnutek plana.

Ob razčlenjevanju prvega osnutka plana, posebno še na razširjenem kolegiju direktorjev temeljnih organizacij in sektorjev je bilo ugotovljeno, da je v osnutku znanih podatkov plan za 1983 nepriimeren. Kot se temu reče — bili smo prekratki za 1,4 milijarde (seveda novih dinarjev). Po rezultatu, ki ga je nakazal osnutek, z realizacijo ne bi mogli pokriti osnovne in osebne ter skupne in splošne porabe.

Izhajajoč iz dela in nalog, ki jih TOZD PRODAJA opravlja v naši delovni organizaciji, je postalo jasno, da mora biti prav PRODAJA osnovni nosilec uresničitve predloga takšnega plana, ki bo na osnovi rentabilnosti posameznih proizvodnih skupin lahko pokrival minimalne potrebe celotne delovne organizacije.

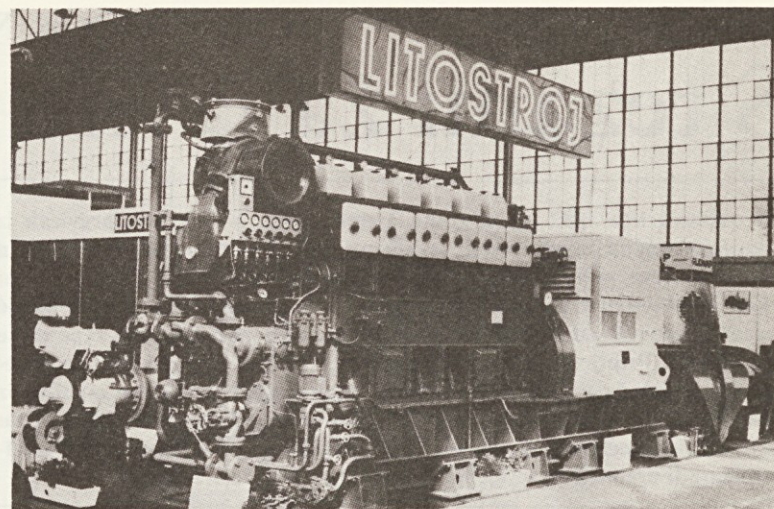
Delavski svet tozda PRODAJA je dne 14. julija 1982 zadolžil vodstvo in vodje služb, da izvršijo prvo korekturo plana. S priprava-

mi in delom PRODAJE, služb v POAE, za nekatere primere pa tudi služb NABAVE je prišlo do drugega osnutka projekcije gospodarskega plana za leto 1983.

Plan zadoljuje našo delovno organizacijo, da v letu 1983 realiziramo za 5,8 milijarde dinarjev. Številka je visoka, vendar predstavlja samo minimalne potrebe celotne delovne organizacije. V teh planskih zadolžitvah se za vse nas, posebno pa za ljudi v prodaji, skriva izredno zahtevna naloga. Ta naloga predstavlja ključ za realizacijo planskih obveznosti v letu 1983 — to je izvoz na konvertibilno tržišče. Dinarsko ta obveznost predstavlja 1,23 milijarde dinarjev. Ta številka nikakor ni zamenljiva za prodano doma in realizirano ali prodano na klirinško tržišče in realizirano. Izvoz na konvertibilno tržišče je za Litostroj življenjska potreba. To pomeni za nas nemoteno proizvodnjo, razvoj — skratka obstoj delovne organizacije. To ni muha

enodnevnica, tudi ne enoletnica. Izračuni potrebnih deviz za prihodnje nam kažejo, da bomo morali že v letu 1984 realizirati za 50 milijonov dolarjev izdelkov, kar pomeni po obsegu na leto količino za eno HE HADITHA.

9. septembra je vodstvo tozda PRODAJA z vodji služb predložilo delavskemu svetu tozda, predstavnikom družbenopolitičnega in samoupravnega delovanja Litostroja plan za leto 1983. Plan so vodje služb prodaje predstavile z več vidikov, predvsem rentabilnosti blagovne skupine in perspektivnosti. Izhajajoč iz poročanja po blagovnih skupinah pregledi že dobljenih naročil, naročil, ki so v fazi naročanja, in odprtih naročil, so nam pokazali, da pri vseh blagovnih skupinah nismo pokriti s konvertibilnimi naročili. To odprto področje predstavlja za tozda PRODAJA izjemne napore do konca leta 1982. Pohvalimo se lahko le, da je klirinško področje in področje domačega trga že sedaj pri mnogih blagovnih skupinah v celoti pokrito. Plan po blagovnih skupinah: turbine, črpalke, industrijska oprema, dizel motorji, preoblikovalna oprema, transport vozil in naprav ter ulitki — mora skupno doseči 5,8 milijarde.

Nekaj naših izdelkov na zagrebškem jesenskem sejmu (Foto: J. Jereb)

Zagrebški sejem

14. septembra so se v Zagrebu ponovno odprla vrata jesenskega mednarodnega sejma. Litostroj se je predstavil na običajnem prostoru v paviljonu 36, kjer smo pokazali pomožni dizel motor, električni hidravlični grabilec prostornine 0,8 m³, razne sklopke, vitlo za dvigovanje ladijskih stopnic, škarje za

razrez pločevine. Pokazali smo tudi postopek spajanja kovin s pomočjo eksploziva.

Na zunanjem prostoru pa smo predstavili tri črpalke, speader za prevoz kontejnerjev ter viličarja nosilnosti 5 in 12,5 ton.

Sejem je bil odprt do 22. septembra.

Plan se mora količinsko in vrednostno odraziti v obveznostih in prispevkih vsake temeljne organizacije posebej. Pred nami je torej usklajevanje, predvsem pa analize in ukrepi, da bi plan 1983 izpolnili po načrtovanih programih. V celotni obveznosti Litostroja posamezna temeljna organizacija ne more reči, da so za njo planske

zadolžitve prevelike.

Številka 5,8 milijarde predstavlja le minimalne potrebe Litostroja. Dela s planom za leto 1983 bo še veliko, prej pa moramo izpolniti plan za letošnje leto. Sredi decembra 1982 bomo plan potrdili in takoj v letu 1983 začeli izpolnjevati njegove zahteve in odločitve.

J. Babič

Živimo s tovarno

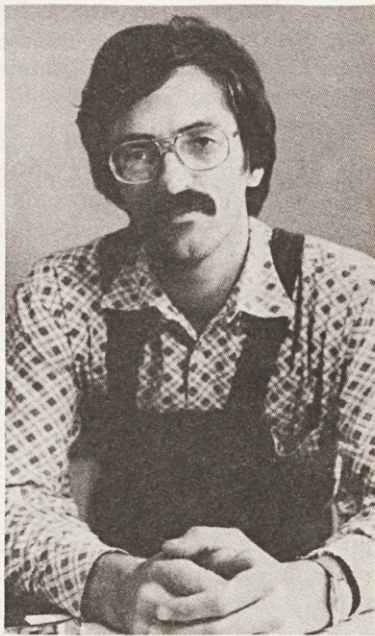
Jubilante štirih najstarejših skupin smo predstavili v praznični številki časopisa, petnajst in desetletnik pa sta nam ostala za septembrski časopis, ki pa je nekakšen pregled naših praznovanj. Torej ni še nič zamujeno!

Med petnajstletniki smo izbrali Avgusta SIMONČIČA, kovinostrujarja v tozdu OBDELAVA.

Je vitek in živahen fant, star dobrih trideset let, rojen Ljubljancan. Za svoj poklic se je izsolal v Izobraževalnem centru. Da je dober strugar, ki ima rad svoje delo, govori že podatek, da je bil trikrat prvi med strugarji na tekmovanju kovinarjev v Litostroju, dvakrat pa je šel tudi na republiško tekmovanje.

"Lepo je tekmovati. Na tekmovanja sem vedno rad hodil, vendar pa tekmovanje ne more biti dokaz resničnega znanja in sposobnosti, ker pogoji niso enaki za vse tekmovalce, čeprav so načeloma enaki. Kdor je navajen vsak dan obdelovati velike kose, se mora na tekmovanju prilagajati majhnim izdelkom. To prilagajanje torej ni potrebno tistim, ki vsak dan obdelujejo majhne kose. Vsak je tudi navajen svoje stružnice in na njej doseže najboljše čase in kakovost izdelka. Na tekmovanju pa so stružnice zelo različne, po kakovosti in izvedbi. Takim nevšečnostim se na tekmovanju pridruži še trem zaradi gledalcev in tako ima lahko najboljši delavec kljub vsemu znanju in prizadevanju slab rezultat. Sicer pa ima vsakršno tekmovanje svoje tveganje, zato pa ima tako tekmovanje tudi dobre strani. To so izmenjava izkušenj, prijateljska srečanja itd."

Za delovne odnose pravi tovariš Simončič, da so še kar v redu. Škoda le, da le malo delavcev pri njih ostane dalj časa. Pridejo večinoma mladi iz šole, ostanejo kratek čas, nato morajo k vojakom. Iz

vojske se potem vrnejo, ali pa tudi ne, če najdejo delo kje bližje doma. Res je tudi, da ti fantje težko živijo. Mesečni dohodek začetnikov ni zavidljivo visok, če odštejemo stroške za stanovanje v samskem domu in hrano v menzi pa jim ostane bore malo za druge osebne potrebe in zabavo. Za dobro delo moraš biti denarno stimuliran, če ne te mine dobra volja.

Zase pa mislim, da je za svoje izkušnje in znanje, ki mu omogočata, da zlahka presega normo, kar dobro nagrajen.

"Nisem pa zadovoljen z organizacijo dela," je povedal. "Če je material, velikokrat ni risbe ali pa

podatki niso točni. Tudi nisem navdušen, če mi na primer povedo eno uro pred iztekom delovnega časa, da moram delati nadure. Marsikaj bi mi lahko dali v delo nekaj ur prej! Delo bi bilo pravi čas opravljeno in jaz lahko šel domov. To so majhne malomarnosti, ki me spravijo v slabo voljo, videti pa je, kot da nočem delati. Delo imam zelo zanimivo in rad delam; to so posebna orodja: svedri, rezkarji, navojni svedri itd., ki niso serijske izdelave."

Njegova posebna ljubezen je petje. Že sedem let nastopa z akademskim pevskim zborom Tone Tomšič. Z zborom je prepotoval vso Evropo. Turneje so trajale tudi po 14 dni, tako je skoraj ves dopust porabil za potovanje. Sicer so mu vedno veliko časa vzele tudi vaje, pa kaj zato, saj je tudi žena pri istem zboru. Pa še nekaj ga zadržuje vedno bolj doma in ga hoče zase — to je petnajstmesčni sinček Peter. In vse kaže, da Avgustu Simončiču ni nič kaj hudo, da bo odslej pel samo še sinu, ali pa bo kar cela družinica pela v domačem zborčku.

Za najmlajši jubilej, 10. obletnico, smo vzeli na piko žensko, saj smo ženske vedno rade mlade ali vsaj mlajše.

Vsi v kadrovskem sektorju jo poznamo kot **Marico HROVATOVO**, čeprav je minilo že nekaj časa, odkar se piše VOZEL.

Že s sedemnajstimi leti je prišla v Litostroj in prva tri leta se je vsak dan vozila iz Zagradca in nazaj. Tako kot mnogi drugi naši sodelavci, je vstajala zjutraj že pred četrto uro. Kljub temu ni nikoli

zaspala in zamudila. Potem se je preselila v samski dom in mi, ki stanujemo blizu, smo rekli: boš videla, ko boš tu blizu stanovala, boš tudi kdaj zamudila, kot zamujamo mi. Toda Marica ni zamudila niti enkrat! Vedno je do 6. ure, ko smo prišli v službo, že prezračila pisarne, razdelila pošto, skuhala kavo, zalila rože.

Ko tovarniška ura zazvoni začetek dela, Marica že sedi za svojo

mizo in čaka, da zazvoni prvi telefon. Takole je povedala: "Moje delo tajnice sektorja je zelo razgibano in raznovrstno. Zelo rada imam ljudi, zato mi ugaja, da imam veliko opravka z njimi. Z vsemi sem v dobrih odnosih, s tem pa ne mislim reči, da ne pride kdaj do manjših nesporazumov in trenj, toda to se dogaja povsod. Te manjše praske zgladimo mimogrede in se potem samo še bolje razumemo."

S kakršnokoli prošnjo ali željo se na Marico obrnemo, vedno bo poskušala pomagati in ustreči, saj najbrž ne pozna besede "ne".

Od prvega aprila pa je še posebej zadovoljna. Z možem sta se vselila v svoje stanovanje. Oba sta v Litostroju in tako sta lahko oba dobila posojilo. Sedaj se lahko predaja svojemu posebnemu veselju: zelo rada namreč kuha, njen mož pa mora seveda vse dobrote preizkusiti (menda se mu to že pozna). Sedaj Marica stanuje nekoliko dlje od tovarne, vendar tudi sedaj ne zamuja.

Temu se je moral prilagoditi tudi mož, ki prej ni bil tako zelo natančen.

Torej se je odstotek zamudnikov znižal z njeno pomočjo.

V preteklem mandatnem obdobju je bila članica delegacije za stanovanjsko gospodarstvo. Imeli so veliko delovnih sestankov in njihova delegacija je posredovala naprej kar nekaj predlogov in priporočil, ki so bile upoštewane.

V tem mandatnem obdobju pa je namestnica vodje delegacije SIS za zdravstvo. Delo tu še ni povsem zaživelo. Treba ga bo nekako spodbuditi, saj problemov tudi na tem področju ne manjka.

In kaj si želi za naprej? Zdravja, saj tega vsi najbolj potrebujemo. In še čisto potihlo je povedala, da si še posebej želi zdravega naslednika, ki ga pričakuje. Rada bi še študirala. Toliko je še stvari, ki jih ne vemo in ne znamo, pa bi jih radi. Upajmo, da se bo lahko vpisala na višjo upravno šolo, kamor jo vleče.

To je bilo nekaj naših jubilejnov. Vsi so povedali več, kot je o njih napisano, a nas je omejeval čas in prostor. Vsi so govorili o Litostroju kot o svojem drugem domu, o pripadnosti tovarni in kolektivu, v katerem delajo; ugotovili smo, da z leti pripadnost raste. Starejši ko je bil delavec, z večjo ljubeznijo je govoril o svojem delu v tovarni. Kolektiv, ki ga veže taka pripadnost, kot jo je čutili iz pogovora z jubilarji, pa je sposoben preživeti še marsikatero notranjo ali zunanjo težavo.

E. L.

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU

S tezami za javno razpravo

V začetku leta 1982 je bil izdan zvezni zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki določa temeljna načela in osnove sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Novi zvezni zakon je usklajen z ustavo in zakonom o združenem delu. Zaradi izdaje novega zveznega zakona je bilo potrebno začeti tudi izdelavo republiške zakonodaje. Priprava za sprejetje zveznega zakona je potekala skoraj sedem let, v tem času so prihajali mnogi nedorečeni, celo neresni predlogi iz različnih okolij, ki so bili pozneje v večini primerov zavrženi, kljub temu pa ima zakon nekatere določbe, ki so vprašljive. Do njih je prišlo predvsem zaradi prenapetega sprejema zakona v končni fazi.

Predlog za izdajo zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju s tezami za osnutek zakona je strogo sledil zveznemu zakonu, v njem so izdelana določila, ki so pač prepuščena republiškemu zakonu. Pri tem moramo poudariti, da se pripravlja tudi osnutek statuta skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki bo natančneje določil in tudi opredmetil člene republiškega zakona. Šele potem bo možna realna ocena republiškega pokojninsko-invalidskega zakona. Zavedati se moramo, da se pri predlogu za izdajo zakona odločamo predvsem o sistemskih odločitvah, manj pa o posameznih tezah, ki so predlogu dodane. Mi bomo predvsem obravnavali tiste dele predloga, ki imajo poseben pomen za našo delovno organizacijo, oziroma se pojavljajo kot novost. Zaradi lažjega razumevanja in preglednosti bomo predlog obravnavali po posameznih, vsebinsko zaključenih celotah.

Invalidska problematika

Bistvena novost v primerjavi z dosedanjimi ureditvijo naj bi bila v tem, da bi v prihodnje razliko v zvezi z zmanjšanjem delovne zmoglosti ter preprečevanjem invalidnosti prevzele temeljne organizacije združenega dela. V okviru skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja naj bi ostala le pravica do invalidske pokojnine. To bi pomenilo, da temeljne organizacije ne bi več odvajale sredstev skupnosti pokojninsko-invalidskemu zavarovanju. Te odločbe so zajete že v zveznem zakonu. Če novost realiziramo s stališča naše delovne organizacije, lahko vidimo v teh določilih dobre in slabe strani. Če bo ta sistem stopil v veljavo, bodo posamezni tozdi bolj zainteresirani za preventivno varstvo pred invalidnostjo, kajti njihov dohodek bo neposredno obre-

menjen z izdatki za varstvo invalidov, to pa znaša za našo delovno organizacijo okoli 6 milijonov novih dinarjev letno. Po drugi strani moramo na žalost ugotoviti, da so spremembe na tem področju v veliki meri nastale pod vplivom političnega gesla: "Za invalida naj skrbi tisti, ki ga je ustvaril." To geslo bi vsekakor veljalo, če bi vsi delavci delali pod istimi pogoji, ki bi neposredno vplivali na nastanek invalidov. Ker pa v praksi ni tako in imajo različne organizacije sila različne delovne pogoje in s tem v zvezi tudi število invalidov, je to geslo birokratsko, neživljenjsko in ga lahko mirne duše zavržemo. Da so naše trditve realne, nam lahko služi primer naše delovne organizacije, kjer bi težko rekli, da imamo v posameznih tozdih različno politiko varstva pri delu, toda kljub temu imamo v tozdu PUM kjer so delovni pogoji najtežji, 10% invalidov, v drugih pa število invalidov ne presega 1%. Torej je povsem očitno, da so s tem zakonom na boljšem delovne organizacije z lažjimi pogoji dela (banke, projektni biroji itd.), prizadete pa so delovne organizacije s težkimi pogoji dela (železarne, rudarstvo itd.). Prav zaradi zgoraj omenjenih dejstev bodo nekatere delovne organizacije lahko imele več sredstev za osebne dohodke.

Zaradi vseh omenjenih dejstev predlagamo našim delegatom, da zahtevajo spremembo zveznega zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, in sicer tista določila, ki določajo, da delavcu zagotavlja vse pravice iz invalidskega zavarovanja v tozdu, in naj se v zakonu ohrani določila, ki so veljala pred sprejetjem nove zakonodaje. Vse možne zlorabe teh določil je potrebno preprečevati z drugimi ukrepi, ki pa ne bodo ogrožali dosedanjega varstva invalidnih oseb.

Pravice borcev

To področje se z novo zakonodajo v ničemer ne spreminja, pravice se niti ne krčijo niti ne širijo.

Starostna upokojitev — predčasna upokojitev

Zvezni zakon na tem področju bistvenih sprememb nima, razen da upošteva tudi minulo delo, vendar le formalno, ker meril za ugotavljanje minulega dela še nimamo. Ker smo čakali na sistemsko ureditev ugotavljanja dohodka iz minulega dela, se je zvezni zakon toliko časa tudi rojeval. Republiški zakon pa naj bi prinašal drugo bistveno novost in to je predčasno upokojitev. Tudi tu se nikakor ne moremo strinjati z obrazložitvijo zakonodajalca, da to uvedemo predvsem za povojne generacije, ki niso bile deležne višjega standarda in zato težje vztrajajo do polne pokojninske dobe 35 oziroma 40

let. Menimo, da to ni nagrada, ampak v bistvu kazen za predčasno upokojitev, vsaj tako razumemo predlog zakona. Delavci, ki bi se na tak način predčasno upokojili, bi imeli zaradi krajše pokojninske dobe 10% manj pokojninske osnove (od 85% do 75%). Poleg tega se jim bi za vsako leto predčasne upokojitve pokojnina dodatno zmanjšala za določen odstotek (1,33%), dokler ne bi izpolnili predpisane starosti. Za to obdobje tudi ne bi imeli pravice do varstvenega dodatka. Tem upokojencem bi bila zato socialna varnost ogrožena. Kljub vsem omenjenim dejstvom menimo, da je potrebno možnost predčasne upokojitve dopustiti že zaradi enotnosti med republikami, pri tem je pa potrebno v sam zakon vnesti tudi določilo, da mora biti vsak delavec, ki je predčasno upokojen, strokovno

poučen o posledicah predčasne upokojitve.

Družinska pokojnina

Bistvena novost na tem področju je, da se izvenzakonska zveza izenači z zakonsko zvezo v skladu z našo rodbinsko zakonodajo. Po drugi strani se pa delno izenačujejo pravice žensk in moških, tako da se ženskam za pet let poveča starost, ko pridobijo pravico do družinske pokojnine od 45 na 50 let, moškemu pa se zniža za pet let, in to od 60 na 55 let.

Pokojninsko-invalidsko zavarovanje kmetov

Zvezni zakon določa obvezno zavarovanje združenih kmetov (kooperantov). V Sloveniji prevladuje prepričanje, da je potrebno zavarovati vse kmete, posebno močan argument zato je bila tudi bojazen, da bi se število kooperantov zmanjšalo zaradi obveznega zavarovanja. Zato tudi predlagajo,

da bi bili kmetje-kooperanti obvezno pokojninsko-invalidsko zavarovani, kot vsi ostali delavci v združenem delu, medtem ko bi bili vsi občani, ki se preživljajo s kmetijstvom kot edinim virom dohodka, pokojninsko zavarovani (starostna, invalidska in družinska pokojnina).

Na tem področju je prisotna še vrsta nejasnosti in zato nikakor ne moremo dati natančnejših pojasnil ne predlogov. Po dosedanjih predvidevanjih naj ne bi bilo združeno delo zaradi razširitve zavarovanja kmetov še dodatno obremenjeno.

Določila zveznega zakona bi morala stopiti v veljavo s 1. januarjem 1983, ker pa ustreznih republiških zakonov do tedaj ne bo moč sprejeti (sprejetje republiškega zakona bo predvidena do 30. junija 1983), se bodo republike še dogovorile, kdaj naj bi začel zvezni zakon tudi dejansko veljati.

M. ŽUŽEK

Portret

MARIJA KOŽUH

Ob najinem srečanju sem na prvi pogled ocenila, da imam pred seboj prijetno in simpatično Litostrojčanko. Prav zares je že prava Litostrojčanka, saj je pri nas zaposlena že od leta 1949. Vso delovno dobo, ki je ni malo, saj ima le še dobri dve leti do upokojitve, je svojo energijo razdajala domala po vseh skladiščih v našem podjetju. Takoj je dejala, da je z delom v skladišču zadovoljna in da se dobro počuti. Niti hrup strojev, ki se v njeno skladišče močno sliši, je posebno ne moti. Dejala je, da se človek vsega navadi. To nam potrjuje tudi, da niti sedaj niti kdaj prej ne bi menjala delovnega mesta in okolja.

Marija Kožuh je v Litostroj prišla kot 19-letno dekle, polno delovne energije. Spominjala se je svojih prvih delovnih let, ko je bila naša tovarna v največji izgradnji. Tedaj je bilo potrebno tovarno graditi z udarniškim delom, za katerega niso največkrat dobili nobenega plačila. Veliko udarniških ur je naredila tudi Marija. Ni ji bilo težko! Če bi se časi ponovili in bi morala ponovno udarniško delati, bi to delala z veseljem. Škoda je le, da ni več takih Marij.

V začetku je Marija delala v dveh izmenah, po potrebi tudi v treh, ali pa v izmeni na dvanajst ur. Kadar je delala ponoči, je potihem zavidala tistim, ki so šli lahko spat.

Marija je rojena v Dobrovi pri Ljubljani, kjer živi še danes. Ker v začetku v Litostroju nismo imeli organiziranih prevozov na delo, se je Marija polnih deset let v Litostroj vozila s kolesom. Motilo je ni niti slabo vreme. V zimskem času se ji je celo dogajalo, da se je na delo pripeljala po suhi cesti, domov pa je morala peš, ob tem pa je nesla še kolo, ki se ni hotelo vrteti po novo zapadlem snegu. Nimalokrat pa je, zlasti v zimskem času, morala v našo delovno organizacijo priti zaradi slabih vremenskih razmer celo peš. Od leta 1960 pa Dobrovo povezuje naš delavski avtobus. Od tedaj ji prihod na delo

Med prehodom štirinajstega polja obdelovalnice in montažo turbin je skladišče orodja tozda MONTAŽA.

V mnogočem je skladišče podobno drugim; še najbolj značilno zanj je, da je na dostopnem prostoru. V skladišču orodja tozda Montaža je ena od zaposlenih tudi MARIJA KOŽUH.

ne predstavlja napora. Od doma gre okrog pol šestih zjutraj, do avtobusne postaje ima slabih pet minut, domov pa se vrne vedno pred tretjo uro popoldne. Mnogo preje kot marsikateri Ljubljčan, ali ne?

Ko sem jo vprašala, ali bi življenje na deželi zamenjala z življenjem v mestu, mi je odgovorila s tako odločnim ne, da s pogovorom v to smer niti za trenutek nisem nadaljevala. Ko mi je kasneje začela pripovedovati o življenju na deželi, sem jo razumela, kaj jo odbija od mestnega življenja. Marija dobesedno "uživa", kot je temu sama rekla, na deželi, med zelenjem dreves, žgolenjem ptic, kikiranjem petelinov, mukanjem krav in bikcev, kar vse ima tudi sama pri hiši. To življenje jo osrečuje, pa še dolgčas ji nikoli ni, ko ima poleg službe vedno še doma kup

Za nekaj pa vedno najde čas. S svojim sopranom ubrano prepeva pri mešanem pevskem zboru Dolomiti, s katerim je gostovala doma in v tujini. Pri zboru bo prepevala vse do tedaj, dokler ji bo zdravje dovoljevalo. Petje ji predstavlja še posebno razvedrilo. Sploh pa je Marija vesele narave. Kadar govori o čem, kar ima še posebno rada, se ji obraz razleže v en sam nasmeh, njene zelenorjave oči pa se še posebno zasvetijo.

Marijini sodelavci govorijo o njej kot o prijetni sodelavki, ki ima vedno na zalogi orodje, ki ga potrebujejo delavci v delavnicah. Do vseh predmetov, ki so v njenem varstvu, je Marija zelo skrbna. Prav zato pa jo še posebej moti

nevestno obnašanje posameznikov do družbene lastnine. Trdno je prepričana, da ker je vse naše, moramo to tudi vsi varovati, da bodo o nas naslednje generacije lahko govorile kot o skrbnih delavcih. Ko se je Marija zaposlila v Litostroju, je bil odnos do materialnih dobrin povsem drugačen, kot je danes, sleherni od zaposlenih je z njimi ravnal skrbno in spoštljivo. Ne more razumeti, zakaj orodja, ki si ga delavci sposodijo v skladišču, po končani uporabi ne vrnejo. Ravno zaradi tega je pogosto prisiljena vzeti pot pod noge in se napotiti med delavce s prošnjo, da ji vrnejo izposojeno orodje. Pa ne želi orodja dobiti v skladišče zaradi tega, da bi tam ležalo, nasprotno, orodje želi samo zato, da ga lahko posodi drugim, ki ga pri svojem delu resnično potrebujejo.

Kakorkoli človek ocenjuje Marijo Kožuhovo, ugotavlja, da je s srcem in dušo prava Litostrojčanka. Kaj lahko rečemo na to? Morda le to, da smo tega veseli.

S. Mrkun

NAGRADNI RAZPIS na temo ČLOVEKOV ODNOS DO OKOLJA

Kulturna komisija pri konferenci osnovnih organizacij sindikata sporoča, da je rok za oddajo prispevkov (fotografije, literatura in likovna dela) podaljšana za en mesec, to je do vključno 15. oktobra 1982.

Drugi pogoji razpisa, ki je bil objavljen v majski številki časopisa Litostroj, ostanejo nespremenjeni.

Torej — še je čas!

Preizkusite svojo ustvarjalnost!

OSNUTEK ZAKONA O SODIŠČIH ZDRUŽENEGA DELA

Tožnik tudi sodnik?

Tako kot že večkrat ob sprejemanju pomembnih zakonov, ki se neposredno tičejo združenega dela, smo se, oziroma se še bomo, tudi v Litostroju aktivno pridružili javni razpravi o osnutku novega zakona o sodiščih združenega dela. Naša konferenca osnovnih organizacij sindikata je že bila nosilec razprave, ki je bila 14. septembra v prostorih skupščine občine Ljubljana-Šiška. Prisotni so bili tudi predstavniki drugih delovnih organizacij (LEK, DONIT, DEKORATIVNA, AVTOMONTAŽA), občinskega in republiškega sveta sindikata, ljubljanskega in republiškega sodišča združenega dela in morda najvažnejša — delegatka v zvezni skupščini, kjer se bo zakon tudi sprejemal.

Malokdaj smo doslej imeli do kakega osnutka zakona tako enotno stališče kot takrat. Zavedajoč se siceršnje potrebe po nadaljnjem dograjevanju in izpopolnjevanju sodišč združenega dela pa smo vendarle ugotovili, da je predlagana rešitev povsem nesprejemljiva. Razpravljalci so samo dodajali nove argumente, katerih je res toliko, da bi jih težko strnili v enem članku.

Za kaj gre? Osutek novega zakona predvideva, da bi se odslej ustanavljala sodišča združenega dela v organizacijah združenega dela — skratka za naše potrebe bi morali ustanoviti sodišče v okviru Litostroja (ali morda v okviru ZPS). Dosedanje sodišče (ljubljansko) bi postalo drugostopenjsko, tretja stopnja (ki je doslej ni bilo) pa bi bilo republiško sodišče združenega dela. Sodišče bi bilo pravzaprav samoupravni organ, ki bi preverjal odločitve delavskega sveta.

V razpravi smo ugotovili, da takšna na prvi pogled "napredna" rešitev (v obrazložitvi osnutka so zagovorniki "drugih koncepcij — tehnokratsko usmerjeni") v praksi sploh ne bi izboljšala varstva pravic delavcev, temveč kvečjemu poslabšala. Če se je v nekem kolektivu odločitev sprejela na dveh organih (komisija in delavski svet), potem verjetno ne bo dosti drugače še v tretjem organu. Neutemeljeno je namreč pričakovati, da bo sodišče sestavljeno iz vrst istih delavcev kot drugi samoupravni organi, lahko predstavljal neko povsem drugačno, neodvisno in nevtralno telo. Objektivnost se lahko zagotovi ob reševanju sporov le tako, da tam, kjer sta v sporu dva (delavec in tozd), rzsodi tretji. To je tudi bistvo sodne funkcije.

Sicer bodo pa delavci — laiki težko sledili enotni sodni praksi ter poznali vse potrebne zakone. Samo zakon o pravnem postopku, ki ga bodo morali obvezno poznati, se na pravni fakulteti predava eno leto, pa študentom ob izpitih povzroča kar precej preglavic. Če pa bodo nastavili pravnikar (sicer zakon za sodnika sploh ne zahteva pravne izobrazbe!), bodo ti zopet zelo blizu vodilnim strukturam in stanovski kolegi pravnikov, ki bodo zastopali tozd v postopku! Delavčev dvom v njihovo objektivnost bo torej še kako utemeljen.

Dodaten, a ne tako nepomemben argument, ki smo ga slišali zoper takšno ureditev, je tudi v tem, da se bo brez dvoma s tem zopet povečala režija in da bodo nastali z ustanavljanjem številnih sodišč veliki stroški. Ob tem bodo seveda dosedanja sodišča obstajala še naprej, verjetno v nezmanjšanem obsegu. Slišali smo povsem utemeljen očitek, da smo pri nas res preveč "nagnjeni" k stalnim

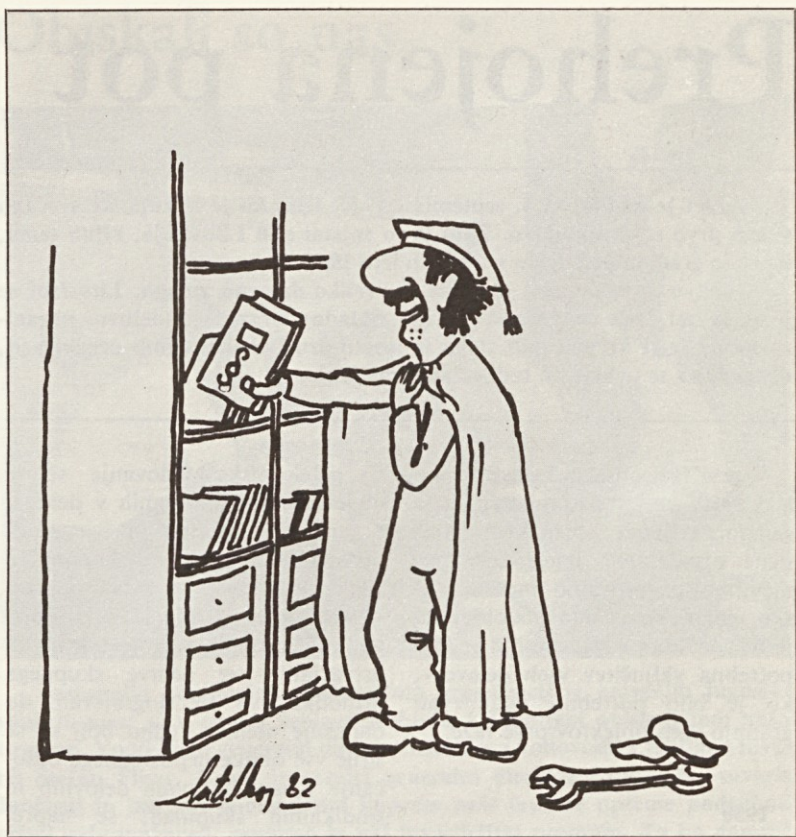
reorganizacijam. Obstoječa sodišča združenega dela so komaj dobro zaživela, ustvarila osnovo za nadaljnje delo, delavci so jih spoznali, dobili vanje zaupanje, pa je tu že zopet nov zakon, ki vse postavlja na glavo.

Seveda smo se v razpravi dotaknili tudi drugih določb zakona, od

katerih gredo nekatera res korak dalje, druga pa tudi ne. Predvsem je še premalo izdelan postopek v sporih pred sodišči združenega dela, čeprav menimo, da se je v teh letih nabralo že dovolj izkušenj in da bi bilo povsem možno izdelati celo poseben zakon, ki bi to snov urejal celovito.

Če sodimo po tej prvi razpravi, v kateri smo sodelovali, potem naši delegati v zvezni skupščini res ne bodo imeli izbire. Njihova delegatska baza — združeno delo — jim je stališče do predlaganega osnutka točno opredelila. **Sicer pa: možna so tudi drugačna stališča. Delavci Litostroja — povejte jih na svojih zbiorih, preko osnovne organizacije sindikata! Javna razprava je še v teku.**

Anton TOMAŽIČ

TISTI REDUKTOR BO ŽE POČAKAL, ZDAJ MORAM NAPISATI ŠE DVE SODBI

Okoriščanje s solidarnostjo

Zaradi pogostih vprašanj, če se in v kakšni meri se rešujejo stanovanjska vprašanja mladih družin, ki so dobile stanovanja za določen čas, smo v kadroviski službi v mesecu maju izdelali ustrezno analizo. Rezultate analize smo posredovali v razpravo stanovanjski komisiji pri delavskem svetu delovne organizacije in koordinacijskem svetu ZSMS Litostroj, saj gre predvsem za probleme mladih delavcev. Stanovanjska komisija je sprejela sklep, da morajo o problemu mladih družin razpravljati predvsem samoupravni organi prizadetih temeljnih organizacij ali delovnih skupnosti, ki naj na podlagi poročila strokovne službe sprejmejo stališča glede potrebnih ukrepov.

Če na kratko povzamemo rezultate omenjene analize, ugotavljamo, da smo v preteklih letih rešili šestnajst stanovanjskih vprašanj mladih družin z dodelitvijo solidarnostnega stanovanja pri stanovanjski skupnosti. Stanovanja so bila mladim družinam dodeljena ob obvezi, da bodo namensko varčevale z določenim zneskom in ob pomoči svoje temeljne organizacije v določenem postavljenem roku rešile svoj stanovanjski problem ter izpraznile solidarnostno stanovanje. Pod enakimi pogoji smo dodeljevali stanovanja mladim družinam tudi v Litostroju, kjer smo po letu 1975 dodelili skupaj štiriinštirideset malih stanovanj. Razumljivo je, da je bila zato ena od nalog strokovne službe tudi spremljanje nadaljnega reševanja stanovanjskih vprašanj ter delavcev. V zvezi s tem smo občasno preverjali, če izpolnjuje svojo obvezo namenskega varčevanja, ob razgovorih pa smo delavcem tudi svetovali, kako lahko rešijo svoje stanovanjsko vprašanje. Žal smo ob tem ugotavljali, da so delavci bodisi prekinili z varčevanjem ali pa so varčevali le s simboličnim zneskom, ki ni zagotavljal nadaljnje rešitve problema. O svojih ugotovitvah smo tekoče obveščali pristojne samoupravne organe ter hkrati predlagali ustrezne ukrepe.

Ker večini delavcev, ki jim je bilo dodeljeno stanovanje pri stanovanjski skupnosti, rok za izselitev iz stanovanja poteče v letošnjem letu, smo ponovno preverili, v kakšnem obsegu so že rešili ali pa rešujejo svoj stanovanjski problem. Naše ugotovitve so naslednje: le štirje delavci so rešili svoj stanovanjski problem z nakupom stanovanja, en delavec gradi stanovanjsko hišo, en delavec se je zaradi razveze odselil od družine, kar pet

družbene ureditve meni, da gre za širši družbeni problem, ki ga ni mogoče reševati le po sodni poti. Neizpolnjevanje sprejetih obveznosti pomeni namreč predvsem kršitev samoupravno dogovorjenih obveznosti. Ker se s tem pojavom v praksi čedalje pogosteje srečujemo, je nujno potrebno zaostriti odgovornost. Svet je izoblikoval tudi nekatera mnjenja in predloge za reševanje posameznih spornih primerov:

V primeru, ko je delavec izpolnil svojo obveznost, delovna organizacija pa ne, mora delovna organizacija svojo obveznost izpolniti tako, da to za delavca ne bo imelo škodljivih posledic. Delovna organizacija mora v tem primeru prednostno usmeriti rapoložljiva stanovanjska sredstva za nakup novega stanovanja.

Če je delavec izpolnjeval svojo obveznost, delovna organizacija pa ne, in je delavec v tem času postal upravičenec do solidarnostnega stanovanja kot delavec z nizkimi osebnimi dohodki, lahko stanovanjska skupnost s sklepom zbora uporabnikov razvrsti tako mlado družino med upravičence za solidarnostno stanovanje za nedoločen čas. Delovna organizacija mora v tem primeru sodelovati pri rešitvi stanovanjskega problema.

Če je delovna organizacija sicer pripravljena izpolniti svojo obveznost, delavec pa ni varčeval, je potrebno doseči, da bo delavec svojo obveznost namenskega varčevanja zagotovil v nezmanjšanem obsegu ter to obveznost zavarovati z administrativno prepovedjo na osebne dohodke. Če ne izpolnjujeta obveznosti niti delovna organizacija niti delavec, je delovna organizacija dolžna zagotoviti nova stanovanja ali izjemoma nadomestilo za nakup ustrezne površine solidarnostnega stanovanja, delavec pa mora plačati lastno udeležbo. Stanovanjska skupnost lahko le izjemoma in odvisno od ekonomskega položaja delovne organizacije in delavca začasno odloži izpolnitev obveznosti za krajši čas, vendar največ do dveh let.

Če delovna organizacija ali delavec želi odkupiti solidarnostno stanovanje, odloča o tem zbor uporabnikov stanovanjske skupnosti, pri čemer mora z odkupom zagotoviti sredstva za nezmanjšan obseg solidarnostnega stanovanjskega sklada.

Če je delavec po dodelitvi solidarnostnega stanovanja za mlade družine prekinil delovno razmerje v organizaciji združenega dela, ki je jamčila, da mu bo v določenem roku rešila stanovanjsko vprašanje, delovna organizacija ni razbremenjena svoje obveznosti. Stanovanjsko vprašanje delavcev je dolžna reševati v dogovoru z organizacijo združenega dela, kjer delavec združuje delo.

Kakor je razvidno iz naštetih primerov, je potrebno sporna razmerja pri uporabi solidarnostnih stanovanj mladih družin obravnavati individualno, saj so razlogi za neizpolnitev obveznosti lahko zelo različni. Našteta stališča lahko nedvomno koristno uporabijo delavski sveti pri oblikovanju svojih stališč do problema mladih družin v svoji temeljni organizaciji. Vsekakor je potrebno zaostriti odgovornost za neizpolnjevanje sprejetih obveznosti, pri čemer bi se morala še posebej zato zavzemati sindikat in organi samoupravne delavske kontrole. Čeprav prizadeta mlada družina ne more sama nositi posledic za nastali položaj pa ni razloga za popuščanje, če mlada družina ni izpolnila svoje obveznosti in torej neupravičeno izkorišča družbeno solidarnost.

C. H.

OGLAS

Novejšo družbeno garsonjero — 28 m², centralno ogrevano, s toplovodom in plinovodom — zame-njam za večje stanovanje.

Oglasite se na naslov: Anton Furjan, Andreaševa 16, Ljubljana ali dopoldne po telefonu 566-021, int. 454.

ČESTITKA

V oktobru sta slavila svoje srečanje z Abrahamom naša dolgoletna sodelavca Bogdan KOREN in Franc GRIVEC. Ob tem lepem jubileju jima vsi sodelavci iz tozda PUM — Litarne iskreno čestitamo in želimo še mnogo zdravih in srečnih let.

Prehojena pot

35. let je minilo od 4. septembra 1947. leta, ko je iz kupolke svečano steklo prvo staljeno železo. Zato je to rojstni dan Litostroja, kljub temu, da se je gradnja pričela že v avgustu leta 1946.

Rojstvo nove tovarne je pomenilo veliko delovno zmago. Litostroj se je od takrat dalje neprestano razvijal. Skladno z razvojem delovne organizacije pa se je krepila tudi vloga in mesto družbenopolitičnih organizacij, obenem pa se je krepilo tudi samoupravljanje.

V prvi fazi obstoja Litostroja do leta 1950, ko je bil sprejet zakon o samoupravljanju, so družbenopolitične organizacije imele zelo pomembno povezovalno mobilizacijsko vlogo. To je bilo obdobje, ko je bila tovarna v izgradnji in je bila potrebna vključitev vseh delavcev, ko je bilo potrebno nadaljevati gradnjo vseh objektov prve faze.

1950

Prve organizirane oblike samoupravnega delovanja v naši tovarni so bili proizvodni sveti, ki so aktivno sodelovali pri razreševanju številnih vprašanj proizvodnje in nadaljnje graditve tovarne.

Prav proizvodni sveti so na skupni seji s predstavniki družbenopolitičnih organizacij sprejeli sklep o izvolitvi delavskega sveta. Njihova naloga pa je bila tudi priprava vsega potrebnega za prevzem tovarne v upravljanje in izvolitev delavskega sveta v septembru 1950. leta.

1953

Leta 1953 se je že uveljavilo delavsko samoupravljanje. Delavci Litostroja so se že uveljavili kot uspešni samoupravljalci, tovarna pa se je uspešno razvijala. Na področju politične dejavnosti smo oblikovali obratne konference za čim bolj pristno povezovanje samoupravljanja z delavci po obratih. Prav tako smo na novo ustanovili tovarniške komiteje družbenopolitičnih organizacij ter z njimi enotno usmerjali politično delovanje.

V tem letu smo oblikovali prve obratne delavske svete, ki so že širili področje svojega odločanja.

1960

Od 1960. leta se neprestano krepi samoupravljanje, razvijajo se ekonomske enote. Delavci vedno več in bolj odločajo o številnih gospodarskih vprašanjih.

1963

Tega leta je sprejet ustavni zakon, ki dokončno potrdi v praksi že uveljavljeno samoupravno delovanje in ostale oblike odločanja delavcev od delovne organizacije do federacije. Na obratnih delavskih svetih že odločamo o dohodku in njegovi delitvi.

1965

Izvedena je gospodarska reforma, zaradi težav v gospodarstvu se izvajajo nekateri administrativni ukrepi, ki začasno zavirajo razvoj samoupravljanja. Tudi v Litostroju pride do zastoja njegovega razvoja. Ustavna dopolnila v obdobju od 1968—71, posebno pa nova ustava 1974, onemogočijo odtujevanje dohodka in upravljanja z njim mimo delavcev. V našem sistemu začnemo z uveljavljanjem delegatskega sistema, s tem se odpovedujemo predstavniškemu sistemu. To je velika odločitev na naši poti razvoja socialističnih odnosov.

V Litostroju pristopimo med prvimi 1972. leta k oblikovanju temeljnih organizacij, da bi lahko delavci uresničevali svojo ustavno vlogo in naloge, da bi lahko uveljavljali pravico samoupravljanja, ki se kaže v odločanju o vseh osebnih, skupnih in splošnih interesih temeljnih samoupravnih organiza-

cij. Delegatsko delovanje se je utrjevalo tako v organih v delovni organizaciji, občini in v samoupravnih interesnih skupnostih. Tudi družbenoekonomski odnosi, oblikovani kot odnosi pri proizvodnji skupnih proizvodov in ustvarjanja ter delitve skupnega prihodka, so se dograjevali do današnje oblike. Vedno bolj so se širile vse oblike neposrednega odločanja v samoupravnih delovnih in sindikalnih skupinah, še naprej smo razvijali informiranje kot pogoj za dobro odločanje. Kvaliteto in stopnjo razvitosti samoupravnih odnosov ter razvoj nedvomno dokazujejo dobri poslovni rezultati in neprestana gospodarska rast delovne organizacije. To je v sleherni fazi razvoja hkrati tudi podlaga za smeje odločitve.

Za vse preteklo obdobje — za vseh 35 let razvoja delovne organizacije — je značilno, da se je samoupravljanje potrjevalo in krenilo prav v najtežjih trenutkih, saj smo po samoupravni poti vedno uspevali reševati še tako zahtevne probleme. S tem smo potrjevali dejstvo, da je možno uspešno reševati številna protislovja sodobnega časa, ko odpovedo klasična sredstva in oblike prav po samoupravni poti. Prav tako je potrebno reči, da smo z razvojem samoupravljanja iskali tudi najuspešnejšo obliko za politično delovanje posameznih organizacij, kajti frontna mobilizacija in udeležba slehernega delavca, državljana v odločanju je terjala drugačno politično organiziranost, kot v klasičnih meščanskih strankah.

Vedno bolj smo zato interese usklajevali v dveh frontnih organizacijah — sindikatu ter socialistični zvezi, obenem pa ustvarjali pogoje za delovanje in razvijanje samoupravljanja. Od prvotnih centraliziranih organov družbenopolitičnih organizacij na nivoju delovne organizacije smo obdržali v glavnem osnovne organizacije v temeljnih organizacijah z neposredno povezanostjo z občinskimi organi.

SOZD ZPS

Nastanek SOZD ZPS je rezultat objektivnega spoznanja širše družbe, da je potrebno prenehati z razdrobljenostjo in slabo povezanostjo na področju strojegradske SR Slovenije in preprečiti, da bi bil razvoj v strojegradi še naprej stihijski in neusklajen. Če bi nadaljevali po tej poti, bi to pomenilo, da smo zavestno dopustili zaostajanje ali celo nazadovanje naše tehnične, tehnološke in ekonomske moči, kar bi bistveno vplivalo na materialni položaj delavcev, ki so zaposleni v strojegradi. Onemogočen bi bil tudi hitrejši preskok iz še vedno obrtniškega načina proizvodnje v tehnološko razviti in kompleksen sistem, ki je sposoben izdelovati sodobne stroje, naprave in strojno opremo, ki jih potrebuje sodobni industrijski razvoj. Litostroj je dobil zahtevno in odgovorno nalogo, da oblikuje koncept izhodišč in ciljev združitve vseh zmogljivosti strojne industrije na Slovenskem in ustvari združenje, ki bo odprto za OZD strojne industrije tudi izven slovenskega prostora.

Prva faza povezovanja medsebojnega spoznavanja in izgrajevanja zaupanja v bodoče združenje je bila uspešno dokončana v letih 1974—1978. Istočasno je tekla tudi akcija glede uveljavljanja

strojegradske v narodnem gospodarstvu kot prioritete naloge, saj je prav strojegradska tista panoga, ki proizvaja stroje in naprave za razvoj vseh drugih vej gospodarstva. Tudi v tej smeri smo dosegli dobre rezultate, saj je strojegradska že v družbenem planu 1976 — 1980 uvrščena kot prioriteta naloge, čeprav bolj deklarativno, je vendar prodrli spoznanje v družbeno zavest, da je potrebno bolj konkretno in vsebinsko opredeliti mesto in vlogo strojegradske v družbenem razvoju in prodoru na svetovno tržišče. To je pripeljalo tudi do drugačnega vrednotenja pomena strojegradske v družbenem planu razvoja 1981—1985. Zaradi zahtevne in odgovorne naloge, ki jo je dobila strojegradska v družbenem planu razvoja 1984—1985, je bilo potrebno v SOZD ZPS notranje utrditi samoupravno organiziranost in poiskati oblike tesnejšega medsebojnega povezovanja posameznih delovnih organizacij, da bi presegli pestro heterogenost proizvodnih programov, prekrivanje proizvodnih programov itd. To bo moč doseči preko programskih skupnosti. Na novo je bilo potrebno definirati cilje združevanja, delitev programov, nove oblike samoupravne organiziranosti, razširiti oblike samoupravnega dogovarjanja in samoupravnega odločanja, mesto in vlogo strokovnih služb itd.

O vsem tem smo se dogovorili in dogovore zapisali v novih samoupravnih normativnih aktih, ki smo jih sprejeli na referendumu v letu 1981.

S sprejetjem samoupravnih aktov pa dejansko SOZD ZPS prehaja v tretjo fazo, to je v fazo realizacije zapisanih in sprejetih načel in pravil obnašanja vsake delovne organizacije in sozda kot celote. Po referendumu moramo naša prizadevanja in naloge usmeriti h glavnemu cilju — usposobiti ZPS za kompletiranje ponudbe kompleksnih objektov in tehnoloških linij predvsem v naslednjih panogah: energetiki, gradbeništvu in rudarstvu, transportnih sistemih, zaščiti okolja in reciklaži surovin, metalurgiji, kemični industriji, prehranski industriji, proizvodnji obdelovalnih strojev in sistemov itd. Da bomo to dosegli se moramo še tesneje povezati in organizirati ter sprejeti take ukrepe in odločitve, ki bodo zagotavljali novo kvaliteto našega dela in razvoja.

1. Nove organizacijske in kadrovske rešitve bodo zagotavljale, da bodo samoupravni in ekonomski odnosi jasni, proizvodni in poslovni ciklusi ekonomični in racionalni, samoupravna disciplina pa taka, da bo zagotovila uresničitev dogovorjenih odločitev.

2. Naše ekonomske, poslovne in razvojne težnje moramo podpreti in pogojevati nenehnemu povečevanju izvoza. Izvoza ne moremo pogojevati kot patriotsko dolžnost ali kot možnost za uvoz reprodukcijskega materiala, temveč kot preizkušanje kvalitete našega dela in sposobnosti v mednarodni menjavi dela.

3. Ugotoviti moramo, kakšna je perspektivnost naših proizvodnih programov in njihovo akumulativnost ter na podlagi tega sprejeti ukrepe za razvoj novih proizvodov, pospešitev razvojno-raziskovalnega dela ter združevanja sredstev za posodabljanje tehnoloških zmogljivosti.

Predno bomo dosegli te cilje, naša čaka veliko dela. Toda ne samo z besedami na sestankih, temveč z odločnim prizadevanjem vseh delavcev in proizvodnih kadrov v tozidih in delovnih organizacijah.

M. Sigulin

Človek - delo - kultura

"V kulturi dela gre za širok splet odnosov med ljudmi pri delu v sistemu združenega dela in socialističnega samoupravljanja." Tako je v svojem članku ČLOVEK — DELO — KULTURA, objavljenem v knjižici Kultura dela, DE 1982, zapisal tovariš Franc Šetinc in med drugim naštel nekaj usmeritev za oblikovanje kulture odnosov med ljudmi, za oblikovanje kulture socialističnega samoupravljanja v širšem smislu:

- delo kot podlaga ekonomskega, političnega in družbenega položaja človeka,
- delo v povezavi z drugimi ljudmi, pravice in odgovornosti, solidarnost do sodelavcev,
- skupno delo za skupne interese in rezultate,
- spoštovanje ljudi zaradi rezultatov dela,
- medsebojna odgovornost delavcev v združenem delu,
- delo, ki temelji na znanju, inovacijah, boljši organizaciji dela, sodobni tehnologiji,
- stalno pridobivanje znanja za delo,
- ustvarjanje kulturnega, demokratičnega, moralno čistega človeka,

— kultura kot delovna zavest, delovna morala in disciplina, skratka odgovoren odnos do dela nasploh in do svojega dela posebej.

Kultura kot družbena dejavnost ali kultura kot gibanje delavcev

Delavci v materialni proizvodnji morajo postati kulturni dejavniki, ki bodo vplivali in odločali tudi o kulturni politiki. Hkrati moramo omogočiti, da bodo tudi delavci v duhovni produkciji enakopravni, da ne bodo odvisni od proračuna, preseči moramo miselnost, da so obremenitev gospodarstva!

Kultura kot ustvarjalnost

Kultura je vedno obstajala v proizvodnem delu. Ustvarjalna delovna kulturna prvina mora biti navzoča v slehernem proizvodnem delu: v estetskem oblikovanju proizvoda, znaka, informacij, odnosih med ljudmi, samoupravnem odločanju, kulturi prostora itd. Ukiniti moramo strogo začrtano mejo med delovnim in prostim časom. Prosti čas mora biti v bistvu nadaljevanje človekovega ustvarjalnega dela in ne nekakšen nadomestek za tisto, česar človeku manjka v vsakdanjem delu. Razvedrilo mora biti zdravo, človeško čisto in na kulturni ravni.

Kultura dela v sistemu socialističnega samoupravljanja

Neskladje med uvoženo tehnologijo in našimi socialističnimi samoupravnimi odnosi: človek se ne bo mogel docela osvoboditi, če bo suženj tehnologije, zgolj dodatek stroju, avtomatu. Zato moramo dati večji poudarek lastnemu znanju, tehnologijo pa podrediti človeku. To zahteva razvito splošno in strokovno izobrazbo, dobro organizacijo delovnega procesa. Ne smemo investirati samo v zidove in stroje, nekaj denarja moramo nameniti za kulturo, izobraževanje, dobro počutje človeka, več moramo storiti za ureditev delovnih prostorov — ne samo funkcionalno, temveč tudi estetsko. Premalo storimo za to, da bi se delavec pri delu počutil prijetno. Humanizirati moramo odnose in spoštovati človekovo osebnost.

Pripravila V. T. in B. I.

V. Živkovič

KONGRESNE TEME

Zmanjševanje režije

V okviru 10. kongresa ZSS, ki bo oktobra v Ljubljani, se bo odvijala med ostalimi tudi tematska konferenca "SMOTRNO ORGANIZIRANJE STROKOVNIH SLUŽB IN ZMANJŠEVANJE DRUŽBENE REŽIJE". V razpravo se bo s svojim prispevkom vključila konferenca OOS Litostroj, zato si moramo zastavljeno problematiko in stanje v naši delovni organizaciji nekoliko pobliže ogledati.

Osnovna izhodišča za nadaljnje delo so navedena v dokumentih za 10. kongres ZSS. Smotno organiziranje strokovnih služb in zmanjševanje režije naj bi se odražalo v:

— odpravljanju nepotrebnega administriranja in razraščanja birokratizma;

— skupne strokovne službe naj opravljajo takšna dela, ki so potrebna za uresničitev proizvodnih, poslovnih in upravljalških nalog;

— na osnovi tega morajo delavci na delovnih mestih, ki so označena za režijske, svoj socialni in družbeni položaj urejati na podlagi svobodne menjave dela;

— ustreznejši organizaciji dela in zmanjševanju družbene režije v samoupravnih interesnih skupnostih in upravnih organih družbenopolitičnih skupnosti.

Tako zastavljena tematska konferenca nas spodbuja k temu, da ponovno opredelimo in pregledamo razmerje med proizvodnimi in režijskimi delavci ter da poiščemo poti, po katerih bomo poizkušali doseči zastavljene cilje.

Za uspešno analizo odnosa režije in proizvodnje je potrebno najprej določiti kriterije, na osnovi katerih smo dela in naloge opredelili za režijska oziroma proizvodna.

Poleg najbolj grobe opredelitve po kateri štejemo za proizvodne delavce le tiste, ki delajo v neposredni proizvodnji (vsi ročni in strojni izvrševalci del), smo upoštevali še dodatne kriterije, po katerih je lahko delavec, ki je s stališča DO režijski delavec, s stališča temeljne organizacije pa proizvodni

delavec. Tako smo pripravili šest osnovnih skupin režijskih del in nalog ter dve proizvodni, pa tudi podrobno razdelitev režijskih in proizvodnih del in nalog po posameznih področjih in delovnih nalogah.

Režijska dela in naloge so:

1. Vsa dela in naloge, ki se opravljajo v obeh delovnih skupnostih (SSP in PFSR).

2. Vsa vodstvena in vodilna dela in naloge na vseh področjih ne glede na to, v kateri organizacijski enoti se opravljajo.

3. Vsa administrativno-tehnična dela in naloge, ki se opravljajo izven delovnih skupnosti v temeljnih organizacijah.

4. Strokovno spremljevalno delo v temeljnih organizacijah.

5. Nekatera dela in naloge, ki se opravljajo pri pripravi in kontroli proizvodnega procesa. Tu smo upoštevali navedeni princip, da so nekatera dela in naloge s stališča temeljne organizacije in pridobivanja dohodka režijska (npr. področje kalkuliranja v prodaji), druga pa proizvodna (npr. projektiranje v IRRP).

6. Nekatera dela in naloge, ki smo jih uvrstili v skupino vzdrževalno storitvenih dejavnosti.

Proizvodna dela in naloge:

1. Vsa dela in naloge v neposredni proizvodnji ročnih in strojnih izvrševalcev, kakor tudi dela in naloge ročnih in strojnih izvrševalcev v neproizvodnih tozdi (npr. avtomehanik, instalater v TOZD IVET, embalažer v TOZD PRO-

DAJA, tiskar, kuhar v TOZD ZSE itd.).

2. Vsa dela in naloge pod točko 5, ki ne spadajo med režijska.

Ob upoštevanju teh kriterijev je bilo v letu 1980 v TZ Litostroj zaposlenih 44,83% režijskih delavcev, v letu 1981 38,88% in v prvi polovici leta 1982 pa 39,23%.

Število proizvodnih delavcev v delovni organizaciji je bilo v zadnjih treh letih naslednje:

Leto	Realizacija	Plan
1980	1,23	1,64
1981	1,57	1,49
1982	1,55	1,80

Iz pregleda je razvidno, da je odstotek režijskih delavcev v naši delovni organizaciji dokaj visok, v podatkih za prvo polovico leta 1982 pa je tudi očitno nadzorovanje v primerjavi z letom 1981 ter pozitivnim premikom iz leta 1980 v leto 1981 (od 44,83% na 38,88% oziroma iz 1,23 proizvodnih delavcev na enega režijskega na 1,57).

V smislu prizadevanj v smeri relativnega zmanjševanja števila režijskih delavcev si bomo morali v naslednjih letih prizadevati za čim bolj dosledno uresničevanje naslednjih akcij:

— zaposlovati čim manjše število novih delavcev na režijska delovna mesta ob istočasnem sprejemanju novih proizvodnih delavcev;

— prosta režijska dela in naloge, do katerih bo prišlo zaradi upoko-jitev delavcev, porazdeliti med ostale sodelavce, ne pa zaposlovati novih;

— če je potrebno premestiti proizvodne delavce zaradi invalidnosti ali drugih vzrokov, jih je

Obiskali so nas

Zastopniki komunalnih vodovodnih organizacij iz največjih jugoslovanskih mest so v okviru svojega srečanja v Ljubljani obiskali tudi našo tovarno. Vodil jih je generalni direktor Mestnega vodovoda Ljubljana tovariš Štefan Fliser. Goste je sprejel generalni direktor Litostroja, tovariš Jančigaj in jim kot pomembnim kupcem naše črpalne opreme podrobno orisal naše možnosti, posebno še naš investicijski program. Ta bo namreč omogočil tudi sprostitev zmogljivosti za proizvodnjo črpalk v precej večji meri, kot je to bilo v preteklosti. Gostje so z zadovoljstvom sprejeli naše obljube, da bomo v bodoče sposobni izdelovati črpalke v bistveno krajših rokih. Pohvalili so našo kvaliteto črpalk (posamezne se ponekod vrtijo neprenehoma že 5 let), nato pa so si v spremstvu predstavnikov naše Prodaje in IRRP ogledali tovarno.

treba premestiti na primerna proizvodna in ne na režijska dela;

— čimprej uvesti delitev po rezultatih dela, ki bi stimulirala bodoče mlade delavce za proizvodne poklice;

— dolgoročni perspektivi postopoma normirati dela in naloge režijskih delavcev, s čimer bi dosegli učinkovitejšo in smotrnejšo zasedbo režijskih delovnih mest.

Na koncu je potrebno poudariti, da smisel vseh teh akcij kot tudi širše družbene akcije ni v neusmiljenem preganjanju režijskih delavcev, temveč, kot je tudi zapisano v dokumentih za 10. kongres ZSS, v

smotrni organiziranosti in oblikovanju takih skupnih strokovnih služb in družbene režije, ki bo sposobna opravljati dela, kakršna delavci potrebujejo za uresničevanje proizvodnih, poslovnih in upravljalških nalog.

T. Škerjanc

Ob novi publikaciji

Ob 35-letnici Litostroja je vsak delavec dobil publikacijo, ki zasluži nekaj več pozornosti ne samo zaradi prizadevnosti avtorjev besedil, oblikovalcev ter drugih sodelavcev, temveč tudi zaradi trajne vrednosti, katero predstavlja. Podobne publikacije so izhajale že prej in vemo, da so nam vse dragocenejše, čim starejše so. Z leti postajajo redkost, njihova vsebina pa nam je zaradi pridiha časa vse zanimivejša.

Kvaliteta papirja (samo predstavljajmo si, koliko bi za takšno barvno knjižico danes dali v knjigarni!) omogoča, da bo tudi ta publikacija lahko živa precej let, seveda, če bomo pazili nanjo. Na to je seveda skoro odveč opozarjati. Kateri Litostrojčan ne bo znancu, ki ga to zanima, s ponosom pokazal, kaj vse Litostroj zmore? In kako bi lahko lažje novemu sodelavcu že prvi dan naredili močan vtis ter mu predstavili kolektiv, kjer bo odslej delal, kot tako, da mu damo na mizo knjižico, bogato s fotografijami. Le-te so menda prvič vse in v celoti barvne. Pri nekaterih se sicer vidi, da so iz starejšega obdobja ali posnete z drugačnim filmom, vendar je s spretno montažo dober vtis ohranjen.

Naslovna stran je za običajna merila nekoliko nenavadna; za povprečnega opazovalca deluje kar nekam skrivnostno. Sicer pa je morda to njen namen: če te zanima — odpri in pogled!

Ustvarjalci so imeli precej srečno roko tudi z besedilom. Po eni strani so obdržali precej splošno raven,

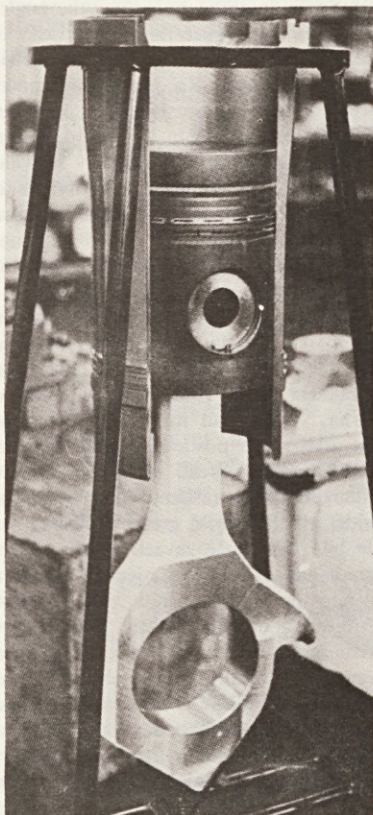
razumljivo tudi nestrokovnjaku, kar bo omogočalo, da bomo knjižico lahko ponudili slehernemu gostu, po drugi pa vsebuje tudi dovolj podatkov, zanimivih za morebitne poslovne partnerje, tako da bo publikacija uspešna tudi v ekonomski propagandi. K jasnosti veliko prispeva tudi skrbno lektoriranje.

Kot uspelo ocenjujemo tudi kombinacijo slovenskega ter angleškega jezika. Takšna rešitev je ekonomičnejša, poleg tega pa tistim, ki sicer obvladajo angleščino, ne vedo pa, kako se v tem jeziku reče "zvarjenci in odkovki" vzporedno besedilo lahko služi kot mini slovarček. Prevod publikacije je zelo kvaliteten, saj je uporabljena elegantna poslovna angleščina.

Opazimo lahko tudi, da se je (vsaj v primerjavi z našim časopisom) v obe besedili vtihotapilo relativno malo tiskarskih škratov. Grafikon na zadnji strani pa bi bil morda ob malo natančnejši analizi izvoznih uspehov celo bolj na gosto posejan. Že na prvi pogled pogrešamo Irak, ki je že precej časa "aktualen". Morda pa upoštevamo vojno stanje in se nečemo vmešavati ...

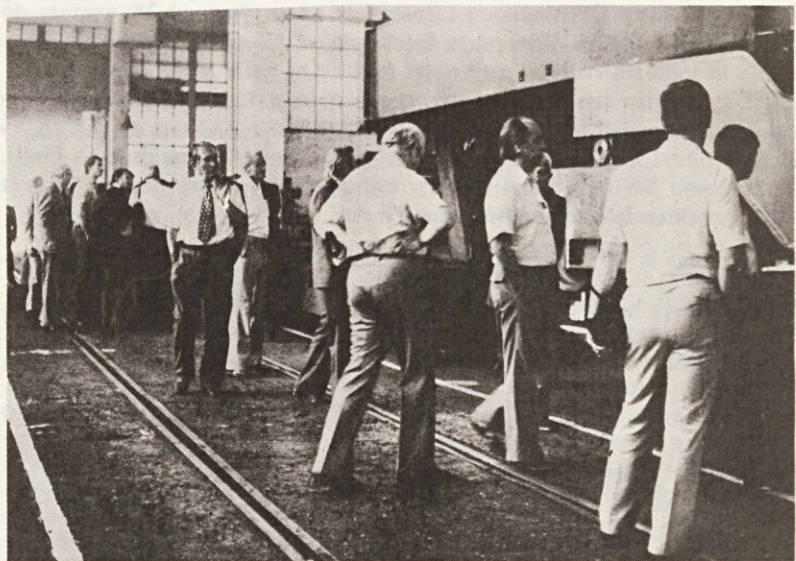
S publikacijo, kakršna je, smo zadovoljni, predvsem pa je pozitivno to, da jo je prejel vsak delavec in da stabilizacija ni posegla tja, kamor ne bi smela. Vsem ustvarjalcem gre zahvala ter poziv, naj ne pozabijo na 40-letnico Litostroja!

Anton Tomažič

Ko je bila naša tovarna odprta za zunanje obiskovalce ob praznovanju 35-letnice, je zbujal veliko pozornost razstavljen in dobro pripravljen bat dizel motorja z vsemi sestavnimi deli. Tehnično in tehnološko izredno zahteven element dizel motorja bo v prihodnje služil kot učni pripomoček pri izobraževanju in usposabljanju delavcev, ki delajo v proizvodnji in montaži dizel motorjev.

Obiskali so nas

7. september so delovno organizacijo TZ Litostroj obiskali tuji strokovnjaki s področja varilstva, ki so se v Ljubljani zbrali na letni skupščini Mednarodnega inštituta za varilstvo (IIV/IIS). Goste smo seznanili s proizvodnim programom Litostroja, tehnično-tehnološko opremljenostjo in na kratko tudi z nadaljnjim razvojem delovne organizacije, posebej na področju varilstva, zaščite pri delu, ekologije okolja ter izobraževanja.

Obisk uglednih znanstvenikov iz celega sveta za Litostroj veliko pomeni. Še posebej, ker so gostje v poznejšem sproščenem neuradnem pogovoru izrekli priznanje našim dosežkom. Posebej je potrebno omeniti njihov spoštljiv odnos do našega dela ob pogledu na polarni žerjav za ZSSR, RHE Obrovac in še nekatere druge izdelke, ki so sad litostrojskega znanja.

Ugoden vtis so dobili tudi ob ogledu nove jeklolivarne in specializiranih tovarn PPO in TVN.

Ne smemo pozabiti, da tudi takšni obiski veliko prispevajo k našemu ugledu v svetu.

J. Klarič

Na Durmitorju

V vsakoletnem programu našega planinskega društva je poleg eno in dvodnevni izletov tudi en večdnevni izlet v pogorje pri nas ali na tujem.

Letos smo organizirali izlet na Durmitor. Kako priti v teh težkih stabilizacijskih časih tako daleč z najmanjšimi stroški, pa hkrati prehoditi in videti kar največ? Najugodnejši način nam je nudilo potovanje z avtobusom, ker smo bili tako neodvisni od rednih prometnih zvez in bi v primeru neugodnega vremena lahko spreminjali program. Razširjali smo tudi osnovni obseg izleta. Durmitor za tri dni, nato po želji z doplačilom s splavom po Tari ali en dan na Žabljaku in drugi dan ogled Pivskega manastira in HE Piva ter naprej do Ščepan polja, kjer se jim priključijo "splavarji", tako da skupaj nadaljujemo proti Sutjeski, Magliču in proti domu.

Na poti

Vedno se zgodi, da hoče biti več stvari ob istem času in na istem mestu. Tudi mi smo krenili na pot v največjem prometnem navalu proti jugu in vzhodu. V tej nepopisni gneči vseh tipov vozil, katerih vozniki imajo različne značaje in vozniške sposobnosti, pride do nesreč, ki povzročijo večurne zastoje, tako da je tudi naša vožnja do Slavonskega broda trajala tri ure več kot normalno. Vsa sreča, da od Slavonskega broda ni bilo več take gneče na cestah, zato smo

hitreje potovali proti Vogošću in mimo gradbišča objektov za zimske olimpijske igre v Sarajevu, kjer smo si privoščili krajši postanek za kavo in ogled najslikovitejšega dela Sarajeva. Zaspanih pogledov smo iskali odprti lokal za kavo, burek ali čevapčiče. V jutranjem soncu smo si ogledali arhitekturo Baščaršije, njenega dnevnega utripa pa nismo dočakali, kajti imeli smo še pol poti do cilja, pa tudi naš prvi predvideni postanek ob tem času — Višegrad — je bil še daleč. Pred desetimi leti je bilo potovanje od Sarajeva preko Rogatice in Borika

do Višegrada prava pustolovščina, sedaj pa je to kar udobna vožnja po lepi Romaniji z jelovimi gozdovi in nepreglednimi pašniki in travniki. Naprej do Rogatice pa po slikovitih kanjonih Prače in Drine, katere kanjon se pred Višegradom razširi tako, da vidiš znameniti višegradski most v vsej njegovi lepoti iz malo večje razdalje. Višegradski most je v 16. stol., v času največje moči turškega imperija, zgradil veliki vezir Mehmed paša Sokolović. O kvaliteti takratne gradnje se lahko prepričamo, kajti most še danes služi svojemu namenu.

Edinstveno arhitekturo in burno zgodovino mostu je najlepše opisal Ivo Andrić v knjigi "Most na Drini".

Postanek zaradi fotografiranja in ogledovanja mostu z vseh dostopnih krajev se je končal na vrtu bližnje restavracije.

Nič kaj prijetna vožnja v pripekajočem soncu se je nadaljevala po dolini reke Lim mimo Bjelog polja in naprej do Mojkovca, kjer nam je smer pokazala reka Tara. Del poti od Mojkovca do Djurdjeviča Tare je minil najhitreje in najlepše. Kanjon Tare je prava paša za oči, tako da ne veš, kaj bi gledal: drzno speljano cesto med prepadi, vse mogoče oblike in sestave skal, mogočne bore, ki dobesedno rastejo iz skal ali v globini žuborečo reko z opuščeni mlino. Veliko mlajši od višegradskega mostu je tudi občudovanja vredni predvojni gradbeni objekt — betonski most na Djurdjeviča Tari, ki je stopetdeset metrov visoko nad reko. Kanjon Tare je tudi meja področja planote Durmitor, ki se razteza od Sinjajevine in Savnika do Tare in Pive. Vendar pa je Durmitor v ožjem smislu samo pogorje v središču te planote.

Na Durmitorju

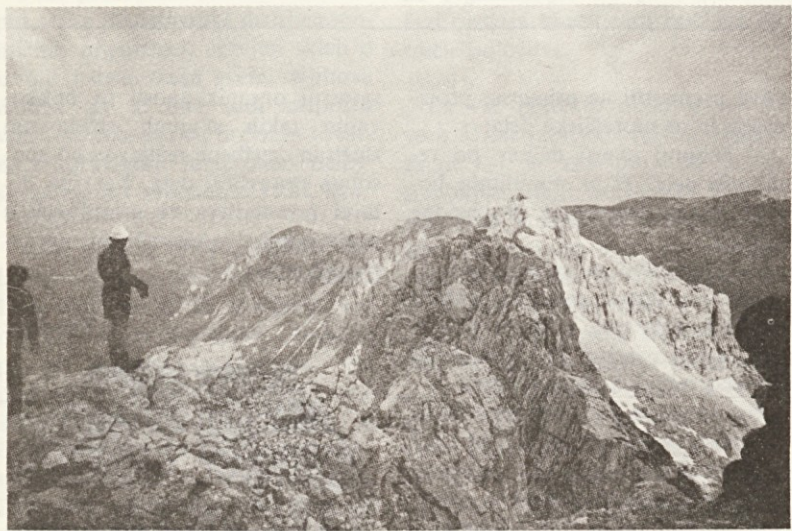
Področje Durmitorja je visoka planota, ki je bolj redko naseljena;

sedaj je deloma razglašena za narodni park. Na njej se je sčasoma oblikovalo naselje Žabljak, upravno, trgovsko in turistično središče. Žabljak je najprimernejše izhodišče za ture od Savinega Kuka, Bobotovega kuka do Crvenih greda pa tudi za pohajkovanje po planoti. Poleg naselja je tudi kamp, sicer bolj divji, kjer smo med kupom smeti našli prostor za naše šotore. Že prvi pogled iz Žabljaka na drzno in mogočno oblikovane gore nam je potrdil ekonomski račun. Splačalo se je potovati tako daleč. Ta planota je pravi raj za vsakogar, od botanika do geologa pa tja do navadnega planinca. Edino visoko kultivirani turist ima kake težave glede urejenosti naselja in preskrbe, kar pa vzame kot specifično značilnost tega hitro se razvijajočega turističnega kraja z več lepimi hoteli in nešteti počitniškimi hišicami v okolici.

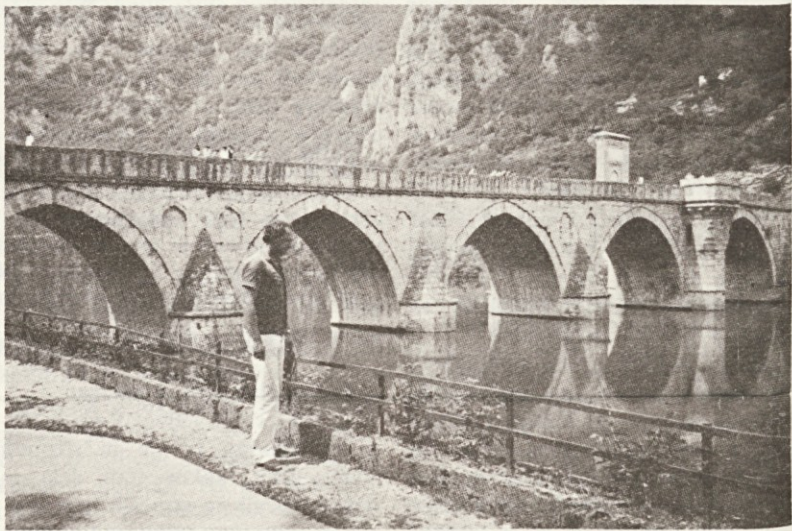
Pogorje ima, geološko gledano, zelo buren nastanek. Po svojem sestoji so to apnenčaste kamenine vseh starosti, vključno z eruptivnimi kameninami. Na zelo majhnem prostoru dobiš na površini vse sestoje. Navpično postavljeni sloji kamenin Prutaša pri Skrkem ždrjelu, prehajajo v lepo zvijugane plasti Šarenih pasova, poleg so ma-

sivne gmote Bogotovega kuka in Brezimenega vrha. Vendar je med nastankom kamenin teh gmot preteklo 75 milijonov let. Vrhovi proti Pivski planini dobivajo vse bolj blage oblike, ki počasi prehajajo v Pivsko planoto. Na vzhodnem delu planote je veliko jezer in lokev, ki še povečajo slikovitost pokrajine. Proti zahodu so jezera vse redkejša in pokrajina preide v pravi kraški svet. Rastlinstvo planote je tudi enako raznoliko, kot geologija in relief. Botaniku nudi neizmerne možnosti za proučevanje velikih borovih in smrekovih gozdov, cvetja vseh vrst in barvnih ostenkov, zdravnih rastlin pa tja do lišajev in mahov. Skratka: Durmitor je zanimiv za vsakogar, kdor je rad v naravi. Za ogled vsega tega je najbolje, da to prehodiš po dolgem in počez, vendar zato potrebuješ veliko časa, ki ga ni nikoli na pretek. Naše želje so bile, da prehodimo vsaj tri ture čez centralni del. Od vseh naštetih opisanih in neopisanih tur smo šli najprej na Meded, veliko temno gmoto nad Črnim jezerom. Tura je po opisu dr. Željka Poljaka najlažja, obenem pa nudi najlepši razgled po centralnem delu od Savinega kuka, Karlice, Zubatca, Bogotovega kuka, tja do Rbatine.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Na Babotovem Kuku — greben proti Bezimenem vrhu (Foto: Peter Šterk)

Most v Višegradu — na Drini Most (Foto: Peter Šterk)

Sedem lepih dni

Na pobudo KOO sindikata Litostroj je bila v dneh od 28. avgusta do 4. septembra 1982 v Brnu na Čehoslovaškem skupina 50 delavcev Litostroja in njihovih svojcev, med njimi tudi nekaj naših kooperantov.

To je bil le eden izmed izletov, organiziran v sklopu medsebojne izmenjave s češkim podjetjem "ELEKTROTEHNIČNI ZAVOD J. FUČIK" v Brnu (njihovi delavci preživijo dopust na Jadranu v našem domu v Fiesi). Tokrat smo bili mi njihovi gostje v njihovem letoviškem centru 15 km iz Brna, v rekreacijskem središču Kozi Horka.

Šofer Bine je svoj avtobus navil zjutraj ob 6. uri v Ljubljani in odpeljal proti Štajerski. Samo kratek čas smo se ustavili v Šentilju, nato pa odpeljali proti Gradcu.

Ni se kaj dosti videlo skozi zarosena okna znotraj in zunaj, kajti pričelo je deževati. Že kar utrujen motor nas je privlekel na vrh vzpetine pred Gradcem, pa smo mu dovolili, da si je oddahnil. Nas pa je želja po kavici, zunaj je bilo namreč mrzlo, poglala v restavracijo. Tudi za dinarje jo dobiš, saj jo imajo v Avstriji dosti, vendar je bila presneto slana, saj je od rdečega stotaka ostalo v naših žepih borih 10 šilingov! Nadaljevali smo pot in kmalu smo bili brez zadržkov na Čehoslovaškem. Pred Brnom nas je ustavil vodič (predstavnik gostitelja) in nas vodil skozi mesto v kraj enotedenskega bivanja. Pozdrav, bolj formalen, nastanitev po prostorih in večerja, ob tem pa še navodila za naslednji dan, saj je bil ves program že vnaprej določen. Z nekaterimi manjšimi spremembami za celotno naše bivanje je skrbel organizacijsko izredno sposoben Fadil Zec, saj je naše želje bral iz oči, njegov pomočnik pa je bil Bruno, deklica za vse.

Že naslednji dan smo si ogledali te kme svetovnih asov na motorjih. Pan Blažek nas je po načrtu drugi dan popeljal v svetovno znano Mohylo

miru, kjer smo na samem mestu spoznali in pozneje v muzeju po eksponatih in reliefu sledili dogodkom, kako je Napoleon začel pohod na Rusijo.

Nad lepoto postojnske in škocjanskih jam je ni, vendar je bil obisk moravskega kraka z jamo Maccho (Mačoho) nekaj enkratnega. Jama z najrazličnejšimi vrstami kapnikov izrednih oblik je čudovita. Skoraj polovico jame prehodiš, ostali del pa se voziš v čolnih s po 15 sedeži. Vodič opisuje posamezne kapnike, ob ostrem ovinku v ozkem rovu pa nam svetuje, da sklonimo glave. Pove nam, da je pod nami več kot 40 metrov vode, neke manj, pa tudi več, zato se kljub lepotam človeško telo strese od tesnobe.

Ogled največje evropske tovarne turbin v Blanskem je za nas, kakor tudi za strokovnjake, edinstven. Poleg najmanjših in največjih strojev je vrhunec videti ogromen kolos, stružnico z vrtečo mizo, v katero lahko vpnejo kos do 16 metrov premera. Ker so bili ob koncu II. svetovne vojne stari stroji odpeljani, so se delavci sami zagrizli, pljunili so v roke in vse sami na novo naredili. Zanimivo je še to, da so njihovi izdelki narejeni iz domačega materiala, niti delček ni uvožen. Ob tem smo se globoko zamislili.

Severno od Brna leži zanimiv grad Lysice, kjer smo v klobučevinastih nati-

kačih gladili parkete in občudovali umetnine intarzijske na omaricah, posteljah in mizah, kipce figurice, okraske iz tankega in iz masivnega, svetovno znane porcelana. Ko gledaš te lepote, unikate neznanega ustvarjalca, ki za en izdelek porabi leta in leta za to, da ga je naposled grajski mogotec v zahvalo zaprl v mokre ječe grajskih zidov. Kako velika je bila razlika med mogočnim lastnikom gradu in med revnim sužnjem, kmetom, delavcem, proletariatom.

To smo videli tudi na brnskem gradu Špilberku, ki datira iz časov slavnega železnega in zlatega kralja Premysla Otakarja II iz 1270. leta. V središču Brna, visoko nad njim stoji mogočen, na živo skalo postavljen grad, sezidan iz milijonov opek, ki so kljubovale mnogim zavojevalcem. Celotni Turek ni videl nikoli dvorišč gradu Špilberk, ker je bilo nemogoče zavzeti utrdbo. Že v srednjem veku se je v njem pisala stara zgodovina Slovaške in v vseh stoletjih njegovega obstoja. V tem stoletju je v tem gradu Hitler v skrbi za čisto raso izvajal represalije nad rodoljubi. Kar 80.000 zapornikov je šlo skozi zloglasno koncentracijsko taborišče na gradu. Žalosten sprehod skozi globoke, temne, mokre hodnike daje obiskovalcu slutiti grozo. V majhnih celicah se je gnetlo po 30 in več zapornikov, rodoljubov, ki so kakorkoli pomagali v drugi svetovni vojni uničevati zloglasni fašizem. Mnogo jih je končalo, mnoge so mučili. Srca nam je stiskalo ob pogledu na mučilne naprave, onemeli smo nad jamo, skozi katero so z višine na kamentem dnu kleti metali trupla. Omotični, globoko presunjeni smo zapuščali s krvjo prelite prostore, v katerih so fašisti hoteli uničiti vse, kar je bilo slovaškega. Zato se vedno skoraj vsak tujec pokloni temu kraju in je zato obisk nekakšna obveznost.

Najlepše se vidi samo mesto Brno prav z gradu. Daleč naokrog so posejana predmestja s stanovanjskimi nebotičniki. Moderne avtoceste obkrožajo mesto, na širokih asfaltnih trakovih pa so napeljene tramvajske proge, trolejbusi in avtobusi. Ob vseh cestah, kjerkoli smo se vozili, je posejano na obeh straneh nešteto rodovitnega drevja, od češenj, jabolk, sliv, orehov. Kjerkoli se ustavi oko, en sam sadni vrt. Obdelovalna zemlja je izkoriščena do zadnje krpe. Da, lepo je bilo v teh dneh, posebno pa bo ostalo nepozabno doživetje, ko je naš gostitelj najel ladjo za 100 oseb, 50 v palubi in 50 na krovu, ter organiziral na njej sprejem s plesom na jezeru. Bilo je res enkratno, obkrožili smo jezero, orkester pa je plesalcem dvigoval pete in ob rujnem vincu so premočena telesa še bolj zažarela. Tudi peli smo in ob tem "plesu na vodi" se je še bolj poglobil medsebojni stik, so poudarjali delegati obeh strani. V plesni mojstrovini je vodil seveda športnik Bruno, pa tudi "vodja" Fadil ni nič zastajal. Simpatična fanta sta potegnili za seboj vso družino, ki jima je bila enakovredna v vseh pogledih.

Gostitelji so nas povabili na ogled njihovega podjetja, pozneje pa smo se pogovarjali z njihovimi funkcionarji, ki so odgovarjali na naša vprašanja.

Kar prehitro je nastopil naš zadnji dan v tem prelepem turističnem kraju. Še zadnji nakupi popoldne po Brnu, nekaj pa nas je pripravilo kres za zadnje večerno dejanje. Po večerji je tovariš Fadil v našem imenu izrekel gostiteljem priznanje in se vsem, ki so skrbeli za naše počutje, zahvalil za res nesebično pozornost in gostoljubnost ter vsemu osebju podelil skromna darila. Tudi tovarišica Nadinda (Nadja) Jiljkova je v imenu sindikata izrekla vse najlepše, nas pozdravila in zaželela srečno vrnitev domov.

Pomočnik generalnega direktorja "Elektrotehniškega instituta" tovariš Karel Limberk nam je zaigral na harmoniko ter ob igranju in petju naše "Od Triglava pa do Jadrana ..." ustvaril vzdušje, ki se ne da opisati. Začela se je zabava. Kuharica nas je presenetila z ogromno, res odlično torto. Upravnik Jan Šnajder je vse dni postavljaj na mizo poleg ostale hrane vedno tudi pivo, ob tem pa skrbel še za drugo ugodje.

Izmenjali smo si še zadnja darila, ob tem pa je eden udeležencev naše več kot zadovoljne skupine recital svoje vtise o sedemdnem bivanju v Brnu.

Nekoliko šaljivi recital je pogljal naše razpoloženje do vrhunca, pa smo nato pripravili kres in ob natikanju debelih hrenovk na dolge, vilicam podobne priprave, pekli pozno v noč. S pesmijo smo se poslavljali od gostiteljev in se že veselili skorajšnjega odhoda domov.

Ogenj za kres sta na splošno zahtevo prižgala pan Karel Limberk, pomočnik generalnega direktorja tovarne gostitelja, in pa najstarejši udeleženec naše skupine Litostrojčan tovariš Ivan Kozmos, ki je prav tisti teden praznoval življenjski jubilej 70-letnico.

Tovariš Kozmos je ob prižigu kresa slavnostno poudaril: "Naj gori ogenj bratskega sodelovanja med Jugoslavijo in Čehoslovaško, naj bodo naši medsebojni stiki v vseh pogledih vedno tako dobri!"

Tudi zadnja noč je minila in težko je bilo slovo. Zato pa je vožnja proti domu potekala srečno, brez nevesčnosti, posebno na mejah. Ko smo že v avtobusu jemali slovo, je vsakdo dejal: "Lepo je bilo, prelepo, da bi bilo še večkrat tako!" Naši vtisi so nepozabni, pridobili smo si novih prijateljev, spoznali nove kraje, ljudi, njihove navade in običaje.

J. Vulkan, starejši

LJUBIL SEM, LJUBIM IN LJUBIL BOM VINCE SAMO

Ali sem alkoholik?

V prejšnji številki našega lista smo se seznanili z razširjenostjo alkoholizma in problemi, ki se ob njem pojavljajo v družbi in tudi v naši delovni organizaciji. Danes bomo govorili o snovi, ki povzroča to razširjeno bolezen, kakor tudi o vrstah in oblikah alkoholizma in delno tudi o vzrokih za nastanek oziroma razvoj alkoholne bolezni.

Zlo, ki je prisotno pri vseh oblikah alkoholizma in ga lahko imenujemo tudi središče obravnavane bolezni, je kemična spojina etilni alkohol ali etanol. V alkoholnih pijačah je alkohol pomešan z vodo in tudi z drugimi snovmi, med katerimi je za človeški organizem zlasti nevaren strupeni metanol, ki se v organizmu pretvarja v mravljično kislino, ki uničuje živčne celice. Predvsem je metanol nevaren za vidni živec, zato človek lahko trajno oslepi.

Ko zaužijemo alkoholno pijačo, začne organizem takoj prebavljati alkohol, ki je bil v pijači. Kri ga iz prebavnega trakta vsrka vase, že ustna sluznica ga vpije nekaj malega, okrog 20% sluznica v želodcu, preostalega pa dvanajsternik in črevesje.

Opitost merimo po tem, koliko alkohola je v krvi. To merimo v promilih, kar pomeni, da je v enem litru krvi toliko in toliko gramov alkohola. Seveda pa alkohol ni samo v krvi, ampak je tudi v vseh drugih organih enako porazdeljen. Morda bi sedaj lahko izračunali, koliko alkohola ima v krvi človek s povprečno telesno težo in tudi povprečnimi pivskimi navadami, če pije vino, ki vsebuje približno 10% alkohola. Če spi je približno pol li-

tra, bo koncentracija verjetno med 0,5 in 0,8%, če pa spi je nekaj več kot liter, bo koncentracija 0,8 — 1,5%.

Od promila v krvi je odvisna tudi stopnja opitosti. Pri tem je potrebno poudariti, da imajo vpliv na opitost tudi drugi dejavniki (razpoloženje, čas uživanja, navaženost na alkohol). Ker je alkohol sam po sebi strup, ga mora organizem uničiti in to nevhvaležno vlogo prevzamejo jetra, ki alkohol razstavljajo s svojo značilno hitrostjo. Zato postopka treznjenja ne moremo bistveno pospešiti. Pri navadni pijanosti je potrebno 6 do 8 ur za iztreznitev, pri večji opitosti pa tudi do 24 ur. Vidimo, da so posledice večernega uživanja alkohola vidne še tudi prihodnji dan, kar se vsekakor pozna tudi pri kvaliteti dela, ki ga opravljamo v delovni organizaciji.

Ko govorimo o alkoholizmu, se nam samo po sebi postavi vprašanje: "Kaj je sploh alkoholizem in kdo je alkoholik?"

Alkoholizem je odvisnost od alkohola. Alkoholiki pa so po definiciji svetovne zdravstvene organizacije osebe, ki prekomerno uživajo alkoholne pijače in je njihova odvisnost od alkohola tolikšna, da razodevajo bodisi očitne duševne motnje, ki najedajo

njihovo telesno in duševno zdravje, njihove odnose do družbe in njih socialno ekonomsko vedenje, pa čeprav kažejo le predznake, ki javljajo motnje takega značaja. Postavimo nekoliko enostavnejšo definicijo in sicer, da je alkoholik vsakdo, ki ima zaradi alkohola kakršnekoli trajnejše težave, in to v družini, delovni organizaciji, itd. Človek, ki se je zaradi posledic alkohola dvakrat, trikrat pojavil pred disciplinsko komisijo, je prav gotovo alkoholik. Isto pa velja za moža, ki se zaradi alkohola daljši čas prepira z ženo.

Nekateri se z definicijo prav gotovo ne bodo strinjali, toda če upoštevamo, da obstajajo različni tipi alkoholikov, nam bo verjetno to bolj razumljivo. Na pomoč bomo poklicali znanega raziskovalca alkoholizma Jellineka, ki je posamezne skupine alkoholikov poimenoval s črkami grške abecede:

— Alfa alkoholiki so odvisni od alkohola zaradi duševnih razlogov, z njim poskušajo odpraviti težave in notranje stiske. Lahko se še nadzirajo, tudi abstinirajo, vendar pijejo več kot imajo ljudje za normalno. Težave nastopajo predvsem pri odnosih z najbližjimi. Organske motnje se pojavljajo redkeje. Če abstinirajo (ne uživajo alkohola), nimajo abstinencijskih motenj.

— Beta alkoholiki imajo večje organske motnje, zlasti vnetje želodca, vnetje živcev in cirozo jeter. Vzrok čezmernega pitja so prehrabene in alkoholne navade krajaj, v katerem žive. Težave nastopajo predvsem zaradi enolične prehrane. Do abstinencijskih težav tudi tu ne prihaja, če nehajo piti.

— Gama alkoholizem je težje vrste. Zvišana je toleranca, alkoholik ne more nadzorovati količine (ne pozna meje), motnje in težave so lahko že zelo hude, vendar pri abstinenci ne nastopajo abstinencijske težave.

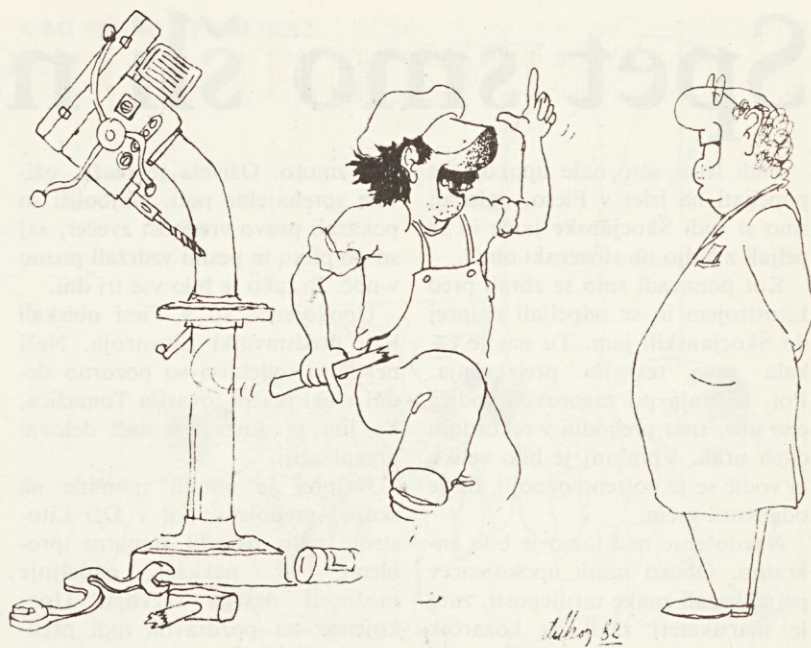
— Delta alkoholiki (izraz vam je verjetno ostal v ušesih iz televizijske serije) so že duševno in telesno odvisni od alkohola. Če nenadoma prenehajo piti (abstinirajo), imajo abstinencijske motnje s tresenjem celega telesa, razdraženostjo, itd. Lahko pa nadzirajo količino popite pijače, tako da ne prestopajo po maledem "dolivajo" in so pod vplivom alkohola.

— Epsilon alkoholiki so tako imenovani občasni alkoholiki, ki neko obdobje pijančujejo, potem pa nekaj časa živijo normalno in nimajo v zvezi s pitjem nobenih težav.

— Zeta pa so tisti alkoholiki, pri katerih je s pitjem povezana boleštna nasilnost v spremenjenem vedenju.

Verjetno je potrebno omeniti tudi vzroke za nastanek alkoholizma. Lahko jih grobo razdelimo v dve skupini in sicer na vzroke, ki so predvsem povezani z osebnostjo alkoholika, in vzroke, ki so povezani z njegovo okolico.

V prvem primeru so vzroki bolj ali manj povezani z depresivno osebnostno strukturo, ki se izraža kot na primer čustvena nezrelost, nesposobnost premagovanja težav in navezovanja ustreznih socialnih stikov. V drugem primeru gre za uživanje alkohola iz navade, v okolici, kjer se alkohol stalno uporablja. Pri teh alkoholikih pa re-

ŽE VEM, NA ZDRAVLJENJE BOVA ŠLA, A NE?

dno prekomerno uživanje preide v zasvojenost in tudi pripelje do osebnostnih sprememb, ki jih prej ni bilo opaziti.

Če natančneje pregledamo vzroke za nastanek alkoholizma, lahko postavimo ugotovitve, ki nam služijo za osnovo pri preventivnem delovanju na področju zdravljenja alkoholizma.

Predvsem moramo v družbi in družini ustvariti pogoje za razvoj zdrave osebnosti. Po drugi strani se

moramo boriti proti stalnemu uživanju alkohola vedno in povsod, kajti redno uživanje alkohola lahko pripelje do zasvojenosti. Zlasti na tem področju lahko v delovni organizaciji mnogo storimo s tem, da alkohol popolnoma preženemo iz delovne organizacije in to iz vseh delovnih okolij na vseh nivojih, kajti na žalost ni nihče popolnoma imun do alkoholizma!

M. ŽUŽEK

Tudi med počitnicami so dali kri

Za nami sta meseca dopustov in s tem kritično pomanjkanje krvi. V dveh mesecih smo od Zavoda za transfuzijo krvi prejeli tri pozive za organizacijo izredne krvodajalske akcije. Kljub dopustom moramo ugotoviti, da je bil odziv Litostročanov zadovoljiv.

Tako so se pozivu 29. julija 1982 odzvali štirje krvodajalci in sicer trije iz TOZD IRRP in eden iz DS SSP.

30. julija 1982 se je pozivu odzvalo kar 28 darovalcev. Od teh so kri v Litostroju prvič darovali Gregor LEVEC, Goran ŽEROVNIK in Stane MALTARIČ.

5. avgusta 1982 se je pozivu na izredno krvodajalsko akcijo odzvalo sedem darovalcev, med njimi so kri v Litostroju prvič darovali Marjan JANČIČ, Irena DŽEHVEROVIČ in Ivan OBLAK.

Poleg teh darovalcev pa je transfuzijski zavod še dodatno klical posameznike. Zabeleženih imamo 14 takih pozivov, prepričani pa smo, da jih je bilo še več, le da nam vsi ti darovalci niso posredovali podatkov. Prav zaradi tega prosimo vse darovalce krvi, ki jih na odvzem pozove transfuzijski zavod neposredno, da to sporoče socialnemu delavcu, ker bo le tako naša evidenca lahko točna.

Iz podatkov, ki so nam na voljo, lahko ugotovimo, da so nekateri naši člani v letošnjem letu kri darovali že dvakrat.

To so: Ante BURIČ, Saša POTOČNIK, Franc ŠTRUS, Janez GAL, Jože KRŠINAR, Roggers ORTAR, Ladislav STRNIŠA, Nebojša ARDELIČ, Fahrudin SELIMOVIC, Šehbaz KAVAZOVIČ, Marko JURIČ, Silvana LEKŠE, Toni SKUŠEK, Ciril MIHELČIČ, Janez ŠKRABAR, Ludvik PUNČOH, Božena NOVAK, Jože NOVAK, Zlatko PASALIČ, Čedomir RADIVOJEVIČ, Jože KOŽUH, Pavel FRADEL, Alojz JANEZIČ, Branko TKALEC in Nada KODRAN.

Med darovalci, ki so kri darovali v času dopustniških dni, imamo tudi rekorderje. Tako je ing. Andrej FRANTAR iz TOZD IRRP daroval kri že petintridesetič, Adolf GOLOB iz TOZD IVET dvaintridesetič, Janez GAL iz DS SSP tridesetič, Ante BURIČ iz TOZD PUM osemindvajseti, Janez PRVINŠEK iz TOZD PRODAJA petindvajseti, Pavel FRADEL iz TOZD PZO dvaindvajseti, 21-krat je kri daroval Franc ŠTRUS iz TOZD PZO, 20-krat Jože KRŠINAR iz TOZD PUM, med ženskami pa je Božena NOVAK iz TOZD NABAVA darovala kri že sedemnajstič.

Naša evidenca verjetno ni povsem popolna, ker nam vsi krvodajalci ne sporočajo redno podatkov o odvzemih krvi. Zato ob tej priliki ponovno vabimo vse, da v primerih, ko darujejo kri na poziv, oziroma mimo redno organiziranih krvodajalskih akcij v delovni organizaciji, to sporoče socialnemu delavcu v kadrovske splošnem sektorju.

Vsem krvodajalcem se za njihovo humanost zahvalujemo in jih vabimo, da se udeležijo rednih krvodajalskih akcij, ki bodo še organizirane v letošnjem letu. Prav tako vabimo v naše vrste vse tiste, ki bi bili lahko krvodajalci, pa še omahujejo. Na svidenje ob naslednji krvodajalski akciji!

M. Kreft

Med šotori z najmlajšimi (Foto: J. Jereb)

Taborenje tokrat drugače

Taborniki običajno taborijo izven naseljenih krajev: v gozdu ob reki ali ob morju, tabori trajajo po 10 ali več dni.

V zadnjem tednu avgusta pa so taborniki odreda Rožnik postavili v Mostecu posebne vrste tabor. Varovali so otroke iz Kosez, med katerimi je bilo precej otrok naših delavcev. Varstvo na taboru je trajalo od 8. do 15. ure. V tem času so otroci spoznavali taborniško življenje: postavljali so šotore, spoznavali bližnjo okolico, imeli šaljiva tekmovanja, se igrali zanimive igre, prepevali, kuhali čaj ter skrbeli za urejenost tabora. Opravili so dve veščini — pevcu in gospodarja. Zadnji večer pa so imeli taborni ogenj, kamor so povabili tudi svoje starše.

Tabor je bil zanimiv zato, ker je bilo prvič, da so ljubljanski taborniki uredili tabor v samem mestu, hkrati pa so tudi prvič izvedli varstveni tabor. Val 202 je prenašal kratko poročilo o taboru, kasneje pa so trije taborniki odšli še v studio, kjer je tekla beseda o organizaciji življenja mladine med počitnicami.

Taborniki odreda Rožnik so ugotovili, da je varstveni tabor zanimiva oblika organiziranega življenja mladih med počitnicami, zato bodo svoje izkušnje posredovali tudi drugim ljubljanskim odredom. Tako lahko pričakujemo, da bodo v prihodnjih počitnicah podobni tabori postavljeni na več mestih na obrobju našega mesta. A. Omerza

POSTANI TUDI TI
KRVODAJALEC!

Spet smo šli na izlet

Tudi letos smo naše upokojece popeljati na izlet v Fiesio, ogledali smo si tudi Škocjanske jame in se peljali z ladjo ob slovenski obali.

Kot ponavadi smo se zbrali pred Litostrojem in se odpeljali najprej do Škocjanskih jam. Tu nas je čakala prva resnejša preizkušnja. Pot, ki traja po zagotovitvi vodiča eno uro, smo prehodili v rekordnih dveh urah. Vprašanj je bilo veliko in vodič se je pošteno oznojil, da je odgovoril vsem.

Navdušenje nad jamo je bilo enkratno. Obrazi naših upokojevcev pa so kazali znake utrujenosti, zato je marsikateri zavil na kozarček krepkega. Nato smo nadaljevali vožnjo proti Fiesio. Človek bi pričakoval, da si bodo upokojeenci privoščili po kosilu počitek, toda

glej zmoto. Oživila je plaža, oživele sprehajalne poti. Najboljši so pokazali pravo vrednost zvečer, saj so ob plesu in pesmi vzdržali pozno v noč. In tako je bilo vse tri dni.

Upokojece so v Fiesio obiskali tudi predstavniki Litostroja. Naši nekdanji sodelavci so pozorno sledili vsaki besedi tovariša Tomažiča, ko jim je govoril o naši delovni organizaciji.

Najprej je obudil spomine na skupaj prehojeno pot v DO Litostroj, nato osvetlil trenutne probleme in nakazal nadaljnje možnosti našega razvoja. Upokojece sta pozdravila tudi predsednik centralnega delavskega sveta DO TZ Litostroj tovariš Jure VULKAN in predsednik OO sindikata tovariš Pavel STUPNIKAR.

Sledilo je prijateljsko srečanje, ki se je zavleklo v pozne nočne ure. Trije dnevi so kar prehitro minili. Še marsikaj bi si imeli povedati, a prišel je čas vrnitve domov.

Upokojeenci se zahvaljujejo vsem zaposlenim v Litostroju, da so jim omogočili ta izlet, ter jim zaželejo še veliko delovnih uspehov.

Osebnost pa bi se rad zahvalil vsem, ki so sodelovali pri organizaciji in pripomogli k dobremu počutju naših upokojevcev, posebej velja zahvala zaposlenim v počitniškem domu v Fiesio.

Vsem upokojeencem pa obilo zdravja in osebne sreče ter kličem: Na svidenje na izletu upokojevcev Titovih zavodov Litostroj 1983!

J. Klemenčič

To je le eden izmed štirih avtobusov, ki so odpeljali vesele in živahne upokojece na vsakoletni izlet v Fiesio. (Foto: E. L.)

Odšli so v pokoj

Konec julija je odšel v pokoj Ivan KOBLEK, projektni vodja v tozdu PRODAJA. V Litostroj je prišel 1. avgusta 1961 in je ves čas delal v prodaji, najprej v oddelku črpalk, pozneje pa je priskočil v pomoč hidroenergetske opreme in opravljal nalogo projektnega vodje objekta HE HEMREN DAM za Irak.

Vestnost in marljivost pri opravljanju nalog sta bili njegovi odlike, posebno pa se je odlikoval v natančnosti.

Bil je aktiven šahist, predsednik kluba šahovske zveze v Litostroju.

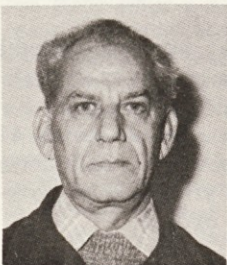
Vemo, da je tovariš Koblek še poln življenja, vendar mu bo počitek prav gotovo koristen.

Vsi sodelavci mu želimo, da bi užival sadove svojega dela še mnoga leta in bil zdrav in vesel!

Po skoraj treh desetletjih zaposlitve v Litostroju je aprila odšel v zaslužni pokoj tudi naš sodelavec Josip PODOBNIK. Pri nas se je zaposlil leta 1953 kot lanser v tedanji pločevinarni. V zadnjem času pa je bil na delovnem mestu planerja v tozdu MONTAŽA.

Za njegovo marljivo in vestno delo se mu še enkrat iskreno zahvaljujemo ter mu ob zaslužnem pokoji želimo veliko zdravja in zadovoljstva v družinskem krogu.

V maju je odšel v pokoj naš dolgoletni sodelavec Josip KNEZ. V Litostroju se je zaposlil leta 1960 v MONTAŽI kot žerjavovodja. Svoje delo je opravljal vestno do svoje upokojitve.

Ob odhodu mu želimo še veliko sreče v življenju, obenem pa se mu zahvaljujemo za njegovo dosedanje delo.

ZAHVALE

Ob smrti mojega predragega moža Franca MATULA, vašega dolgoletnega sodelavca in upokojenca, se najlepše zahvaljujem vsem njegovim nekdanjim sodelavcem, godbenikom in drugim, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti in mi pomagali v najtežjih trenutkih.

Cvetka MATUL

Vsem sodelavcem PZO se zahvaljujem za vso pozornost ob mojem odhodu v pokoj. Posebno se zahvaljujem inž. Klariču za poslovalne besede. Delavcem PZO in vsem Litostrojčanom pa želim še veliko uspehov pri nadaljnjem delu.

Ciril Repnik

Ob smrti mojega moža, očeta Mateja BURJEKA, upokojenca Litostroja, se delavcem iz tozdov TVN — MONTAŽA in NABAVA zahvaljujem za udeležbo na pogrebu, za venco in za številna sožalja.

Žena Frančiška in sin Ivan

Sodelavcem iz livarne sive litine se zahvaljujem za darilo ob mojem odhodu v pokoj, tovarišu Penku pa za poslovalne besede.

Vsemu kolektivu želim še veliko delovnih uspehov.

Franc Dodig

Sodelavcem tozda NABAVA se iskreno zahvaljujem za cvetje in izrečeno lje ob smrti mojega očeta Jožeta PIRCA. Še posebna zahvala mojim ožjim sodelavcem, ki so se udeležili pogreba.

Anton Pirc

V avgustu mesecu je odšel v pokoj naš dolgoletni sodelavec Lovše Anton.

V Litostroju se je zaposlil leta 1952 in vseh 30 let delal na težkem delovnem mestu livarja na svežem oblikovanju.

Tovariš Lovše je eden naših najstarejših livarjev, vsekakor pa eden tistih redkih, ki so pri tem težkem in odgovornem delu vztrajali ves čas do upokojitve. Odlikoval se je z visoko strokovnostjo in vzornim odnosom do dela. Vsa leta so se ob njem učile mlade generacije livarjev, na katere je rad prenašal svoje bogate izkušnje in znanje.

Ob svojem zahtevnem delu je vedno našel čas tudi za družbeno delo. Aktivno je sodeloval v sindikatu in v organih samoupravljanja in zato dobil tudi več priznanj.

Želimo, da bi vever in zdrav še dolga leta užival zaslužni pokoj.

Po dolgoletnem, uspešnem delu se je od nas poslovil tovariš Dodig Franc, žerjavar v livarni sive litine. Lahko rečemo, da je bil tovariš Dodig eden naših najboljših žerjavovodov, saj je svoje delo res odlično obvladal. Visoko strokovno znanje, čut odgovornosti do sodelavcev in skromnost so bile lastnosti, ki jih je tovariš Dodig imel v veliki meri.

Od nas odhaja čil in zdrav in želimo mu, da zaslužni pokoj še dolgo uživa.

V SPOMIN FRANCU MATULU

Med tistimi pionirji Litostroja, ki so s svojim strokovnim znanjem prispevali levji delež pri prvih korakih naše delovne organizacije, je ime pokojnega Franca Matula prav gotovo med najvidnejšimi.

Vrsto let je neutrudno delal na strožnici v težki obdelovalnici. Na njegovo delo ni bilo pripomb, saj se je vsakdo zanesel že na njegovo ime in premnogo litostrojških izdelkov je bilo sestavljenih iz delov, ki jih je on postružil.

Ko je bil kasneje prestavljen za mojstra, je s svojim bogatim znanjem vzgojil vrsto dobrih strugarjev, ki so nadaljevali njegovo delo. Med svojimi sodelavci je bil zelo priljubljen, saj jim je znal priskočiti na pomoč ob vsaki priložnosti, kjerkoli in kadarkoli je bilo potrebno.

Točen kot ura in natančen pri svojem delu je bil zgled vsem, ki so ga poznali.

Za takšno delo seveda niso mogla izostati številna priznanja in nagrade, ki jih je pri svojem nadvse uspešnem delu prislužil. Po 46-letnem neutrudnem delu je odšel v zaslužni pokoj.

Z njegovim odhodom je nastala praznina, ki jo je bilo težko nadoknaditi, vendar smo mu vsi ob slovesu zaželeli, da bi po tolikih letih dela zdrav in čil dočakal visoko starost. Sedaj pa je tiho in skromno, kot je bil vse njegovo življenje, za vedno odšel od nas.

Množica njegovih delovnih tovarišev na njegovem pogrebu je bila dokaz njegove velike priljubljenosti med njimi.

Dobrega in iskrenega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu.

Sodelavci

ČESTITKA

V juliju se je srečala z Abrahamom naša dolgoletna sodelavka Julka PREŠEREN.

Ob tem lepem jubileju ji vsi sodelavci tozda ZSE iskreno čestitamo in ji želimo še enkrat toliko zdravih in srečnih let.

11. septembra 1982 smo se poslovili od našega dolgoletnega sodelavca, tovariša Staneta HRENA, ki je bil invalidsko upokojen.

V Litostroju se je zaposlil 6. novembra 1956 v naši kurilnici kot pomožni kurjač. Kasneje je opravil tečaj in strokovni izpit za upravljalca vročevodnih kotlov, nato opravljal delo kurjača polnih 26 let, in to v treh izmenah z veliko truda in vestnosti.

Za njegovo dolgoletno prizadevno delo se mu vsi njegovi sodelavci in vodstvo tozda IVET zahvaljujemo in mu želimo veliko zdravja in zadovoljstva.

Sodelavci TOZD NABAVA

Gozdna šola

Taborniški zagnanci bodo prisegli, da lepšega kraja za "skavte", kot se taborniki včasih imenujejo med seboj, kot je Bohinj ni. To je kraj in pol, taborniška Meka in kje drugje naj bi razpeli šotore kot na Naklovi glavi?! Tako je že vrsto let. Taborniški zgodovinar Rudolf Waele, ki pravkar dokončno urejuje drugo, predelano izdajo zgodovine taborništva na Slovenskem, pomni, da so prvo gozdno šolo, takšno kot je zdaj, zadržali leta 1957. Boža Novak, ena izmed ustanoviteljev taborniške organizacije leta 1951, pa se spominja, da so prav tako v Bohinju, že pet let prej (1952) imeli nekakšen zametek taborniške gozdne šole. Bodi karkoli: namen gozdne šole je tudi danes takšen kot je bil leta 1952 ali 1957: šolanje kadrov za delo v taborniški organizaciji.

V temnem gozdu ob tabornem ognju ...

Jezikovni ostružki

Danes sem dobila v obdelavo velik kos jekla, katerega pa moram kar se da natančno postružiti. Bojim se namreč, da takega, kakršen je, sploh ne moremo uporabiti, ker ne vemo, ali bo iz njega zobnik, dvigalo ali morda celo turbina.

Pa naj bo dovolj šale! Ne mislim na kos jekla, temveč na stavek, dolg in zapleten, nerazumljiv pa tako, da mi sploh ni jasno na prvi pogled, kaj je mislil avtor z njim povedati. Nekaj prav gotovo že, zato se potrudimo prebiti skozenj, najti njegov pomen in ga seveda napisati v boljši, bolj razumljivi obliki.

Stavek se glasi:

Skupina za reševanje planskih nalog proizvodnje preoblikovalne opreme se je odločila za koncept planiranja, ki vsebuje prvenstveno dolgoročno plansko funkcijo, usmerjeno za zagotovitev učinkovitega ravnotežja med zadovoljitvijo zahtev kupcev ob sprejemljivi ceni ter vzdrževanju enakomerne obremenitve delovne organizacije.

"Umetnina" (kajti resnično je umetnost sestaviti tak stavek!) vsebuje nekaj bistvenih slogovnih ali stilističnih napak:

Stavek je predolg, sestavljen iz odvisnikov prve in druge stopnje, pa še ti so dodatno razvejani in zapleteni. Pri tako dolgem stavku človek ne more ostati zbran, misli preraščajo ena drugo in razumevanje je okrnjeno.

Na začetku stavka zelo moteče učinkuje tudi množica besed v roditeljski (2. sklonu). Namesto Skupina za reševanje planskih nalog proizvodnje preoblikovalne opreme, bi bilo bolje: Skupina za reševanje planskih nalog proizvodnje preoblikovalne opreme.

Nekoliko na napačno pot zavede človeka beseda prvenstveno v naslednji besedni zvezi: ..., ki vsebuje prvenstveno dolgoročno plansko funkcijo. Ne gre za nikakršno prvenstvo, ne za prvenstveno tekmo! Nepravilen je

tudi besedni red: ..., ki vsebuje prvenstveno ... Pravilno mora biti: ..., ki prvenstveno vsebuje. Nedvomno pa je najboljša rešitev, da besedo prvenstveno enostavno nadomestimo z besedo predvsem: koncept planiranja, ki vsebuje predvsem dolgoročno plansko funkcijo.

V zadnjem delu stavka, kjer avtor natančneje določa, kakšna je ta dolgoročna planska funkcija, pa zadenemo še ob izredno gostobesednost in natrpanost s samostalniškimi načinom izražanja. Nekoč sem že pisala o neslovenskem načinu izražanja s samostalniki in svetovala glagolskega. Zelo suhoparno, neosebno delujejo besede zagotovitev, zadovoljitve, vzdrževanje, obremenitev... Izrazimo se bolj enostavno: ta naj zagotovi, naj zadovolji zahtevam kupcev, naj bo delovna organizacija čim bolj enakomerno obremenjena.

Če se samo mimogrede ustavimo pri nekaterih nepotrebnih tujkah, za katere imamo domače, slovenske izraze (koncept — osnutek, načrt; planiranje — načrtovanje; funkcija — vloga, pomen), pa ne moremo mimo nejasnosti (ali dvojnosti?) v stavku: ... se je odločila za tak način planiranja, ki ima predvsem dolgoročno plansko funkcijo. Ali ni morda to isto, kot če bi rekli: ... se je odločila za dolgoročni način planiranja?

Poskusimo sedaj preoblikovati na začetku članka citirani stavek:

Skupina za reševanje planskih nalog na področju proizvodnje preoblikovalne opreme se je odločila za dolgoročen način planiranja. Ta naj zagotovi učinkovito ravnotežje med zadovoljitvijo zahtev kupcev in sprejemljivo ceno, hkrati pa naj čimbolj enakomerno obremenjuje delovno organizacijo.

Tako! Stavka sedaj skoraj ni več možno prepoznati, toliko smo ga "ostružili". — Ali je sedaj kaj bolj razumljiv? Upam, da je.

Vesna Tomc-Lamut

Šestindvajset let v Bohinju, na Naklovi glavi, generacija za generacijo taborniških vodnikov, načelnikov, mentorjev, topografov, lokostrelcev, inštruktorjev, vodij, specialistov in sodnikov dobiva nova in nova znanja. Predavatelji so starejši, člani organizacije, ali pa tisti, ki o nečem več znajo in so pripravljeni svoje znanje in izkušnje prenesti na druge. V gozdni šoli ponosno povedo, da se gozdna šola sama vzdržuje s prispevki udeležencev tečajev ali odredov, predavatelji pa kot pravi taborniki, dobijo povrnjene le potne stroške.

Včasih, če so v gozdni šoli ob pravem času, jih povabijo k južini — po starem taborniškem običaju mora ostati v loncu vsaj za štiri lačne goste. Če v tabor prineso poleno ali dva za ogenj...

Letos so v gozdno šolo prvi prišli mentorji, med katerimi je bil tudi član odreda Zlatorog Stjepan Picek, in kandidati za načelnike odredov, v delo katerih se je vključil tudi Zlatorogec Krunoslav Kičo Kavran.

Bodoči mentorji, prosvetni in strokovni delavci, katerih polovica se je prvič spoznala z organizacijo, druga polovica pa v njej že sodeluje, so spoznali tisti del taborniškega delovnega programa, s katerim se bodo sami kot mentorji ukvarjali jeseni (praktična znanja za delo z medvedki in čebelicami ter s taborniki in tabornicami). Živeli so torej po taborniško, upoštevaje vse šege in navade taborov ZTS, vključno s tabornimi ognji, obiski sosednjih taborov, ki jih v Bohinju ne manjka. Teorije je bilo bolj malo, poudarek so dali praktičnemu življenju in delu.

Slišati je sicer bilo nekaj pripomb, da bo v prihodnje treba ločiti tiste, ki se prvič seznanjajo z organizacijo, od že izkušenejših.

Načelnikov odredov je bilo bolj malo — zdi se, da se le malokdo izmed nadobudnih sedemnajst in osemnajstletnikov odloča za garaško delo načelnika odreda, ki je takšno, kakršno pač mora biti delo operativca: če je dobro vse, je pač dobro, če pa se kje zatakne — graja načelnika.

Istočasno so se v področni gozdni šoli na tabornem prostoru OOV zbrali sedanji in bodoči vodniki, da bi nabrali obilico taborniškega znanja, potrebnega za vodenje osnovnih taborniških enot — vodov. V tej skupini so se aktivno učili Zlatorogovci Janez Oražem, Andjelko Zganec in Mitja Sajovic, boljši praktiki kot teoretiki, se pravi, najboljši udarniki za delo na terenu, kjer praktični poseg veliko več pove kot pa našteje ure teorije. Sicer pa pravimo, da imamo v naši družbi že preveč ljubiteljev teoretiziranja in nam prav praktiki manjkajo, da bi dokazali, kaj je od toliko teoretičnih razprav možno uporabiti v praksi.

Vodniški tečaj je dejansko tudi najzahtevnejši tečaj za tabornike, ki bo v prihodnje funkcionar. Zato mora na takem tečaju bodoči vodnik predelati veliko snovi. Tako so tečajniki na letošnjem tečaju obravnavali zgodovino začetka in razvoj taborniške organizacije, zvezo tabornikov in njeno mesto v socialistični samoupravni družbi, cilje in naloge taborniške organizacije, načela organiziranosti v zvezi tabornikov, članstvo po kategorijah, kadrovsko politiko v organizaciji, kroje in simbole organizacije, osvajanje znanja z učenjem in praktičnim delom, program dela s taborniki in tabornicami in njegovo izvajanje, spoznavanje in čuvanje narave, organizacijo in izvedbo

A MI SMO PA PUBLIKA?

Proslava

Danes ne bomo delali. Proslavo imamo. Petintridesetletnico tovarne. To je kar lepa doba. Kaj vse se zgodi v petintridesetih letih? Veliko vsega. Veliko dela, življenja, smrti, veselja, žalosti, skrbi, sporazumov, pravilnikov, drobnih razprtij. Koliko plač, koliko temeljnih kamnov, koliko litrov žganja, koliko zamujenih ur! Minilo je pač. Zato proslavljamo.

Nasproti pride Jože.

"Greš na proslavo?" ga ustavim.

"Veš kaj? Ne morem. Že dolgo obljubljam družini, da jih bom peljal na Bled na kremšnite. Sobota je, pa bi šli. Saj veš. Potem se bo začela šola in slabo vreme bo. Drugače bi pa šel na proslavo. Saj veš, da zmeraj grem. No, pa adijo!" Zamahnil je z roko in izginil za vogalom.

"Oho, zdravo Tone! Pojdi, greva skupaj, bova dva!" sem pobral sodelavca, ki se je primajal med stroji.

"A na proslavo? Ne zadržavaj me. Saj nisem nor. Vsa ta leta me zežajo, pa naj jih grem še tja poslušat? Kar naj proslavljaajo. Za dobro plačo bi tudi jaz proslavljal, tako ti povem. Jaz bom že sam proslavljal, kakor se bo meni zdelo. Pa uživaj, če greš tja. Živijo!"

No ja, ga je že kaj razjezilo. Vsak ima kdaj slab dan.

Pospetil sem korak, da sem dohitel Janeza.

"Pravijo, da bo tudi zabavni program," sem začel pogovor.

"A na proslavi?" se je začudil. "Veš kaj? Jaz bom pa danes kar delavno praznoval. Že včeraj sem vse organiziral. Nad krompir gremo. Sedaj je lepo vreme in tudi pravšnji čas je za to. Pozdravljen! Mudi se mi, saj veš." Zavil je proti ambulanti, da ne bi bil vsem na ožeh.

Kaj pa naj jaz? Delovna sobota je. Delati nam res ni treba, imamo pa proslavo petintridesetletnice tovarne. Naj grem sam tja?

Prižgal sem cigareto, se priključil skupini jubilarov in se z njimi vred zgetel mimo vratarja na cesto.

A. Metelko

taborniških mnogobojev, pomen in namen prve pomoči, taborniške šege in navade, kulturno-zabavno delo, pionirska dela in ročne spretnosti in oblika dela v taborniški organizaciji, kot so sestanki, obiski in ogledi, pohodi, bivačenja, taborjenja, zimovanja, potovanja, delovne akcije in taborni ognji. V času svojega delovnega učenja so tečajniki obravnavali tudi problematiko voda kot samoupravne skupine, medsebojni odnosi in način dela, psihološkimi lastnostmi mladoletnikov, organizacijo, izvedbo in analizo vodovih sestankov, vodovo dokumentacijo, (vodovo knjižico, vodnikov dnevnik, vodova kronika, članska izkaznica) in administracija v enoti (četi, odredu).

Tem trem tečajem je sledil tečaj za propagandiste, katerega se je udeležila Mateja Keresteš. Tu pač ni prvi pogoj, da je človek hrust. Novinarji so pač tudi v taborništvu lahko bolj "suhi" ljudje. Razviti morajo biti bolj v glavo, saj je tečaj kar zahteven. Tečajniki so se

tam seznanjali z mediji, novinarskimi zvrstmi, s kodeksom in etiko, urejevali so sami svoje glasilo, intervjuvali so ljudi na terenu, učili se tiskarske tehnike od ciklostila do ofseta in osnove fotografiranja.

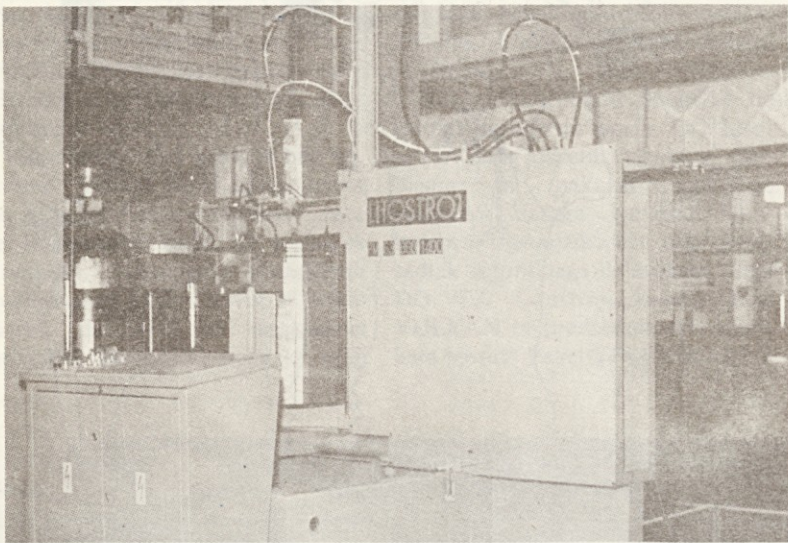
Člani čete "črni risi" v odredu Zlatorog so se udeležili tudi tečaja za specialiste in inštruktorje za topografijo in orientacijo. Dva tabornika, ki bosta svoje sotabornike vodila po travnikih in gozdovih s kompasom in karto v rokah, sta Slavko Žužek in Mladen Vugrinec. Ta dva sta skupaj z ostalimi tečajniki obravnavala na prvi pogled zelo zapleteno snov iz orientiranja v naravi s pripomočki in brez njih (tu mislim na busole in zemljevide), skice terena, skice minskih polj, prereze terena (reliefe) in krokije.

Tudi tokrat smo, kakor že vrsto let nazaj, za tečajnike izbirali najboljše in upamo, da se nam bodo rezultati njihovega dela, kot so se rezultati prejšnjih generacij, pozitivno obrestovali.

Z. Bendelja

VESTI IZ PROIZVODNE

Stroj, ki ima roke

(Foto: O. Zagoričnik)

V Litostroju smo v okviru proizvodnje preoblikovalne opreme izdelali robot, ki bo vlagal prireze iz pločevine v orodje za globoki vlek. To delo bo opravljal namesto človeka. Tako bo odslej enolično, naporno in nevarno delo človek le še opazoval. Seveda so krmilne sposobnosti tega robota omejene ter prilagojene le za določeno delo gibov rok. Prirez pločevine prime s prisesalniki in jo dvigne na določeno višino, nato pa potisne v območje odprtega orodja in spusti na njegovo patrico. Pri tem gibu pahne iz orodja prędhodno izvlečeno posodo, ki je lahko valjaste, kroglaste ali kvadraste oblike.

Ime robot izhaja iz rabote — ruske besede za delo. Pa kaj bi iskali drugo ime, naj bo za razliko enkrat iz ruskega jezika. Saj se je ime robot že povsod uveljavilo.

Litostrojski robot ima oznako MP-100-800/1400 in spada v skupino mehanizacije strege. Oznake pomenijo, da do 100 kg težak prirez dvigne do 800 mm visoko in

ga potisne do 1400 mm v širino. Izdelali pa smo ga po zamislih tov. Štefana Cankarja, projektanta orodja v TOZD PPO, pri pnevmatiki in elektriki pa so sodelovali projektanti iz TOZD IRRP. Velik delež pripada montaži preoblikovalne opreme, še posebno skupini za mehanizacijo strege, ki je vložila poleg montažnega tudi veliko razvojnega dela. Idejo o izvedbi robota za vlaganje prirezov je tov. Cankar predložil že pred leti, do realizacije pa je prišlo šele, ko je to idejo uspel vključiti v naročilo orodja za vlek delov za mešalce betona za MIO Standard Osijek.

Na sliki je robot MP-100-800/1400 prigraden hidravličnemu stroju za vlek HVO-2-400 in orodju za oblikovanje kalot.

Želimo, da bi novi robot kar najbolje služil humanizaciji dela na preoblikovalnih strojih, izdelanih v Litostroju, ter z dobrim zgledom privabil čimveč novih naročnikov.

V. P.

Prenova ogrevanja v obdelavi in montaži

Bliža se sezona ogrevanja. Delavci v Ivetu, ki skrbimo za ogrevanje in toplo vodo, bomo zopet s strahom spremljali naše dotrajane naprave v kurilnici in stare cevovode. V bodoči kurilni sezoni bo ta strah le nekoliko manjši, saj bo najzahtevnejši objekt za ogrevanje — obdelovalnica — priključen že na KEL (Komunalno energetiko Ljubljana).

Že lani smo v delovni organizaciji srečevali delavce, ki imajo na oblekah oznako IMP. To so instalaterji IMP iz Maribora, ki opravljajo rekonstrukcijo ogrevanja v tozdi OBDELAVA in MONTAŽA. Lani so izdelali del toplotne postaje, ki je v prostoru bivše barvarne za viličarje v pločevinarni in zamenjali cevovod od toplotne postaje do obdelave v skupni dolžini 1060 m. Izdelan je bil tudi priključek na cevovod KEL, ki teče mimo naše toplotne postaje. To so bila pripravljena dela za rekonstrukcijo ogrevanja v Obdelavi in Montaži in priprava možnosti priključka nove jeklolivarne na KEL.

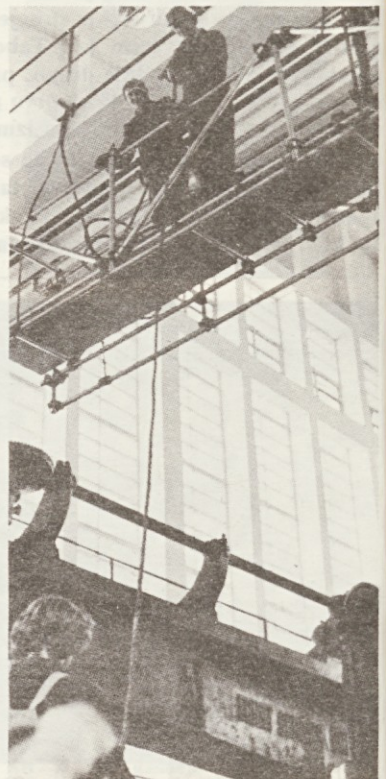
V maju, takoj po kurilni sezoni, so delavci IMP nadaljevali delo. Zamenjali so vsa grelna telesa in instalacije ter montirali toplotne podpostaje za pripravo tople vode in radiatorsko ogrevanje v obdelovalnici. Izredno obsežno delo so opravili v dogovorjenem roku. V petih mesecih so položili in zvezali 7940 m cevi, 197 radiatorjev in 110 kaloriferjev. Zadnja dela, ki pa so tudi v zaključni fazi, so električne instalacije za pogon in regulacijo kaloriferjev in klimatov. Prvotno smo načrtovali, da bi sami izdelali električne instalacije, Elektrokovina Ptuj.

Rekonstrukcija ogrevanja je izdelana po projektu, ki ga je izdelal IBE — (Inženirski biro Elektroprojekt). Delo in nadzor sta uspešno vodila naša sodelavca ing. Dušan Tomšič in Brane Podpečan. Težko bi opisal vsa dela, ki so jih opravili naši instalaterji, saj so poleg rednih del odstranili vso staro instalacijo in sproti izdelali vse prevezave, tako da ni bila nikdar motena oskrba s toplo vodo.

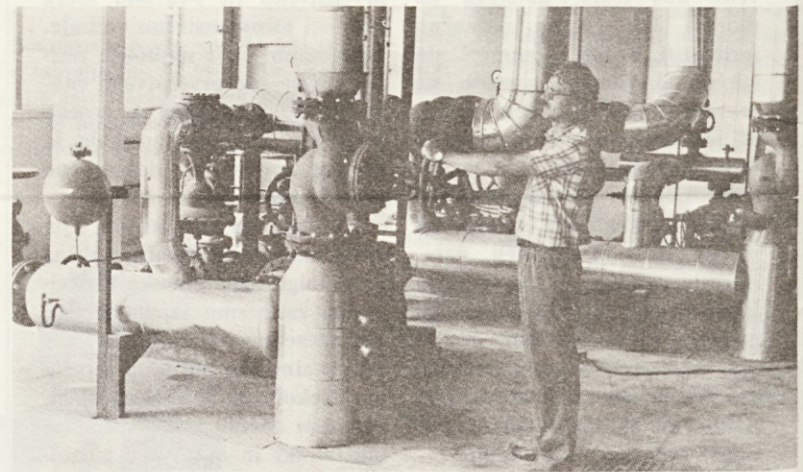
Po uspešnih tlačnih preizkusih vseh cevovodov, preizkusu delovanja naprav in regulacije je potrebno pred odprtjem ventila s toplo energijo KEL poravnati še sorazmerni delež k stroškom izgradnje objektov in naprav z oskrbo s toplotno energijo, ki znaša za leto 1982 2,82 din za vsak W priključne moči. Z delovno organizacijo Energetika TOZD Komunalna energetika Ljubljana smo se dogovorili, da poravnamo prispevek v dveh obrokih, in sicer do priključitve za 4 MW, to je 11,280.000.-din, ostalo 4,44 MW pa v letu 1983, za kar bomo sklenili posebno pogodbo.

Poleg prostorov in delavnic v ICL, TVN in PPO bo KEL v letošnji sezoni ogreval še OBDELAVO in MONTAŽO s prizidkoma. Kako bomo zadovoljni z novimi grelnimi napravami in dovodom toplotne energije iz KEL, pa bomo občutili že v naslednjem mesecu.

A. Zupančič

Montaža instalacij v obdelavi je bila zahtevna zaradi višine objekta. Dobro sodelovanje med izvajalci in vodji proizvodnje v obdelavi je prispevalo k neprekinjenemu delu na strojih.

Del toplotne postaje. Za uspešno montažo je potrebno veliko iznajdljivosti, predvsem pa znanja. Tega pa ne manjka vodji montaže inž. Francu Lenčku. (Foto: E. L.)

Možnosti so, kaj pa naročila?

Od leta 1956 pa do danes je Litostroj izdelal in montiral več kot 30 procesnih mlinov za mletje raznih surovin in cementa. Prva mlinica z mlinom in transportom ce-

menta je bila izdelana za cementarno Trbovlje v letu 1956. Od takrat dalje je Litostroj izdeloval kompletna postrojenja za mletje surovin in cementa za domače in tuje trži-

šče. Tako smo za domači trg dobavili mlinice za cementarno Anhovo, Beočin, Trbovlje in cementarno Šar, za katero smo poleg mlinice izdelali še rotacijsko peč, ki smo jo

izdelali po tuji dokumentaciji, medtem ko je bila vsa ostala oprema plod domačega znanja. Prav tako smo leta 1970 izdelali tudi mlin za mletje kremenčevega peska za keramično industrijo KIS Skopje.

Naši mlini se prav tako uspešno vrtijo in meljejo razne surovine širom po svetu. Leta 1963 smo dobavili in opremili mlinico cementa in surovin v Etiopiji, leta 1964 mlinico cementa, surovin in premoga za cementarno v Indiji. Leta 1966 smo izdelali dva mlina za mletje rude v Alžiru ter opremili mlinice cementa in surovin v Sudanu.

V zadnjih nekaj letih pa se je proizvodnja opreme zelo skrčila, izvoz opreme na tuja tržišča pa popolnoma ustavil, in to kljub navedenim referencam, kjer naši mlini zelo uspešno obratujejo. Vzrok za zmanjšanje proizvodnje procesne opreme je delno v improvizirani tehnologiji izdelave plaščev mlinov od krivljenja do obdelave,

kjer smo vse do sedaj izdelane plašče stružili na improviziranih napravah ter kljub temu dosegli zadovoljivo kvaliteto.

Mnenja sem, da bi morala ta veja proizvodnje ponovno zaživeti, zlasti za izvoz na konvertibilna tržišča.

ZAHVALA

Ob mojem odhodu v pokoj sem prejel od sodelavcev in TOZD — PRODAJA, IRRP in MONTAŽA premnogo lepih želja in krasnih daril, ki me bodo vedno spominjala na prijetno preživeto leta v Litostroju.

Za izkazano pozornost se vsem prav pristočno zahvaljujem. Posebno zahvalo sem dolžan izreči pomočniku generalnega direktorja dipl. ing. Kolblu, ki mi je v najtežjih poslovnih trenutkih stal ob strani. Prav tako ne smem pozabiti svojih šahistov, s katerimi sem doživel na raznih tekmovanjih obilo športnih užitkov.

Ivan Kobler

Na sliki je plašč tretjega mlina, ki smo jih izdelali za mletje bakrove rude za rudnik BOR — Veliki Krivelj. Premer plašča je 4,3 m, dolžina 6,1 m, teža samega plašča pa je 48 ton. Zmogljivost mlina je 342 ton bakrove rude na uro. Zanimivost pri tem mlinu je v tem, da smo ga izdelali v šestih mesecih potem, ko smo dobili pločevino iz uvoza. (Foto: B. Jereb)

